

Improa ilolla

*IMPRORESEPTJÄ
OPETUKSEEN*

IMPROA ILOLLA -IMPRORESEPTJÄ OPETUKSEEN

METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU, IMPROA ILOLLA -TÄYDENNYSKOULUTUS

2025 HELSINKI

Toimitus: Annika Gummerus-Putkinen, Raili Honkanen-Korhonen, Matleena Kaurila, AriPekka Korhonen ja Kimmo Salonen

Tekijät: Laura Isola, Outi Jussila, Maria Kuortti-Katris, Cecilia Laakso, Marttiina Niemi, Sanna Pasanen, Kristiina Pietilä, Terhi Pihlajamaa, Kirsimari Pohjanheimo, Tuula Siitonen, Terhi Sjöblom, Annina Siltanen ja Ulla Silvennoinen.

Taitto: Mikko Tikander, Mainostoimisto Convoy Oy

Julkaisu on toimitettu osana Opetushallituksen rahoittamaa Improa ilolla -täydennyskoulutusta, joka järjestettiin Metropolia Ammattikorkeakoulussa vuonna 2024. Koulutuksen tavoitteena oli rohkaista musiikin opettajia ottamaan improvisaatiota ja luovan musiikin tuottamista osaksi taiteen perusopetusta. Koulutuksessa etsittiin erilaisia lähestymistapoja improvisaatioon ja jaettiin hyviä pedagogisia käytäntöjä, työkaluja ja tapoja. Koulutuksen tavoitteena oli myös madaltaa improvisaation käyttöä taiteen perusopetuksessa ja antaa välineitä improvisaation käyttöön omassa työssä, yhteisöllisyyden rakentamiseen luovan toiminnan avulla, itsetuntemuksen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen, säveltämiseen sekä instrumenttitaitojen syventämiseen. Koulutus oli suunnattu varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, taiteen perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja vapaassa sivistystyössä toimiville musiikin opettajille. Täydennyskoulutuksen rahoitti Opetushallitus.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	3	Katso – keksi – kuuntele!.....	40
Johdanto.....	4	Improkorttisovelluksia.....	42
Kaikki mukaan improilemaan!.....	5	Väärin soittaminen.....	45
Tunteet soivat emojikorttien avulla.....	8	Improvisaatio, muuntelu ja säveltäminen olemassa olevan kappaleen pohjalta.....	47
Improvisaatio hahmotunneilla.....	11	Asteikkoimprot.....	49
Improvisaation ja säveltämisen polkuja.....	14	Käytännön esimerkkejä ja kokemuksia.....	52
Äänistä musiikkia.....	19	Matka arkuudesta iloon.....	53
Keho herää ääneen.....	21	Improvisointi osaksi opetusta piano- ja säestystunneilla.....	54
Keholla musiikkia!.....	24	Opettaja soittajana ja leikkijänä.....	56
Ääni-improvisaatiota yksin ja yhdessä.....	24	Improa huilutunnilla.....	58
Kapulat kiertämään.....	27	Jäälohikäärme.....	59
Orkesteri soikoon!.....	28	Seikkailujen saari.....	60
Kapellimestari näyttää!.....	31	Loppusanat.....	61
Efektidialogi.....	32		
Arvaa kuva!.....	34		
Musiikillinen taidenäyttely.....	36		

johtanto

Tämän Improa ilolla -reseptikirjan taustalla elää vahva usko siihen, että improvisaatio ei ole vain musiikillinen taito, vaan elämää ja opetustyötä muovaava lähestymistapa. Kun musiikkipedagogi astuu improvisaation maailmaan, hän usein havaitsee jotain yllättävää! Opetus ei enää ole yksisuuntaista tiedon jakamista, vaan syvää kuuntelua, reagointia, yhteistä kudelmaa ja tilaa, jossa myös opettaja itse voi kasvaa.

Tämä reseptikirja kokoaa yhteen musiikkipedagogien kehittämiä improvisaatioharjoituksia ja projektikuvauksia, jotka ovat syntyneet Improa ilolla -koulutuksen aikana. Harjoitukset on suunniteltu tukemaan musiikki- ja instrumenttipedagogien työtä eri ikä- ja taitotasoilla olevien oppilaiden kanssa. Tavoitteena on madaltaa improvisoinnin käyttöön ottamisen kynnyksiä, tarjota uusia näkökulmia oppimiseen sekä innostaa kokeiluihin myös kokeneita improvisaation osaajia.

Tähän kirjaan kootut harjoitukset auttavat sinua kehittymään niin muusikkona ja opettajana, kuin myös ihmisenä. Improvisoinnin harjoittelu merkitsee kykyä sietää keskeneräisyyttä, päästää irti hallinnasta, tulla näkyväksi äänen ja eleen tasolla sekä ennen kaikkea mahdollisuutena kuunnella toista. Tämä julkaisu tarjoilee

reseptien muodossa harjoituksia ja ajatuksia, jotka ovat syntyneet yhteisestä tutkimusmatkasta improvisoinnin äärelle. Niiden taustalla on syvällistä reflektointia, iloa, epävarmuutta, oivalluksia ja elävää opetustyötä.

”Improvisoidessa on pakko keskittyä kuuntelemaan toisia ja sovitaa oma tekeminen ryhmän yhteiseen kudokseen. On oltava valmis muuttamaan omaa ajattelumallia ja suunnitelmaa koko ajan.”

Yhdessä luotu musiikki heijastuu myös opetustilanteisiin ja arjen kohtaamisiin. Improvisaatio vaikuttaa vuorovaikutukseen, sietokykyyn ja empatiaan. Improvisaation avulla saatat huomata jaksavasi opetustyössä paremmin tai ehkä saat uutta otetta työhösi jopa pitkän opettajauran jälkeen. Epävarmuuden ja epätäydellisyyden hyväksyminen osana improvisaatioprosessia voi synnyttää pedagogisia oivalluksia ja auttaa kohtaamaan oppilaat aidommin.

Toivomme, että tämä kirja innostaa sinua kokeilemaan, mautamaan, sekoittamaan ja tarjoilemaan omanlaista pedagogista soppaa. Improvisaation reseptit eivät ole tarkkoja ohjeita, vaan ehdotuksia yhteisen oppimisen herätteiksi. Tule mukaan kuuntelemaan, kommunikoidaan ja luomaan yhdessä!

KAIKKI MUKAAN

improilemaan!

Sovitetut kappaleet improvisointiosuuksilla osana yhtyesoittoa

OPETTAJAN

valmistautuminen ja välineistö

- **Sovitukset:** Omat tai valmiista materiaaleista muokatut sovitukset, joihin on lisätty selkeät improvisaatio-osuudet (esim. tahdin tai muutaman tahdin mittaisia kohtia).
- **Nuotit ja sävelvalikko:** Tarvittaessa annetaan pieni sävelvalikko tai sointurunko tueksi heille, joille improvisointi on uutta.
- **Soittimet:** Opiskelijoiden omat soittimet. Varmistetaan, että jokainen tietää oman roolinsa yhtyeessä ja että sovituksissa huomioidaan kunkin soittajan taitotaso.
- **Tilajärjestelyt:** Tila, jossa soittajat voivat istua tai seistä vapaasti niin, että improvisoivaa soittajaa kuullaan hyvin.

RESEPTIN LAATIJA *Cecilia Laakso*

TAITOTASO

Hieman edistyneet, Vasta-alkajat

IKÄ- / KOHDERYHMÄ

- Kaikenikäiset

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Kuukausi

Pidempi kuin kuukausi, 45 min/vko

RYHMÄN KOKO

Iso ryhmä

Pieni ryhmä 2-8

PEDAGOGINEN TAVOITE

Tavoitteena on saada jokainen soittaja rohkeasti mukaan improvisoimaan osana yhtyesoittoa. Erityisenä tavoitteena on madaltaa niin vasta-alkajien kuin kokeneempienkin soittajien kynnystä improvisointiin.

Työtavan kuvaus

ESITTELY & MOTIVOINTI

- Kerrotaan harjoituksen tavoite: jokainen saa kokeilla improvisointia turvallisesti. Korostetaan, että improvisointi on luonnollinen osa sovitusta. Sen sijaan että lähdetään ”tyhjästä”, improvisoinnille on nuottikuvassa valmiiksi paikka.

SOVITUKSEN LÄPIKÄYNTI

- Harjoitellaan aluksi kappaleen perusrakenne ja sointukulku ilman improvisaatiota.
- Kun sovitukset sujuu, ohjataan improvisaatioon: ennen loppuosaa jokainen soittaja improvisoi vuorollaan yhden tahdin, niin että jakson pituus vastaa soittajien määrää.

ENSIMMÄINEN IMPROVISOINTIKERTA

- Näytetään esimerkkejä improvisoinnista yhdellä sävelellä tai rytmikuvioiden toistolla.
- Jokainen soittaja kutsutaan vuorollaan kokeilemaan – aluksi riittää yksi sävel tai pieni fraasi.
- Muu yhtye soittaa hiljaa (pianissimo), jotta improvisoiija kuuluu selvästi.

ROHKAISUN JA TAITOJEN KEHITTÄMINEN

- Seurataan soittajien edistymistä: osa pysyy yhdessä sävelessä, toiset laajentavat asteikkoon tai rytmiin.
- Edistyneemmille annetaan enemmän tilaa, kuten pidempi tai useampi improvisaatiovuoro.
- Kannustetaan jokaista löytämään oma tapansa ilman paremmuusvertailua.

ESIMERKKI SOVELLUKSESTA

- Tuiki, tuiki tähtönen -sovitus seitsemän soittajan ryhmälle:
 - *Tahdin mittainen improvisaatio madaltaa kynnystä ja rohkaisee kokeiluun.*
 - *Arka improvisoija voi aloittaa yhdellä sävelellä tai rytmikuviolla ja laajentaa vähitellen viereisiin säveliin.*
 - *Rohkeampi voi saada "viimeisen vuoron" ja soittaa pidemmän kadenssimaisen improvisaation ennen lopun tutti-osaa.*

KOMMUNIKAATIO

- Korostetaan, että jokainen improvisoija on solisti – muut säestävät, kuuntelevat ja mukautuvat hänen soittoonsa.
- Yhtyettä opetetaan kommunikoimaan visuaalises- ti ja musiikillisesti, jotta säestys tukee solistia ja pysyy ryhdikkäänä.

REFLEKTOINTI

- Harjoituksen loppuun reflektoidaan: miltä improvi- sointi tuntui, miten se voisi kehittyä ja miten ryh- män dynamiikka muuttui soolojen aikana.
- Edistymistä seurataan – mitä uutta kokeiltiin ja miten ryhmä säesti.

HAVAINTOJA

tehtävästä

- Kun improvisoinnille on annettu luonteva paikka sovituksessa, systemaattisella har- joittelulla rohkaistaan ujompiä kokeilemaan uusia säveliä ja rytmejä.
- Taitavammat soittajat voivat laajentaa kadenssejaan tai kokeilla erikoisempia sointuja ja skaaloja.
- Yhtye kehittyi herkässä yhteissoitossa – dynamiikka ja rytmi tarkentuvat, kun opetellaan säestämään improvisoijaa parhaalla mahdollisella tavalla.

TUNTEET SOIVAT

emojikorttien avulla

Emojikorttien hyödyntäminen toiminnallisena ja innostavana tapana harjoitella tunneilmaisua musiikin keinoin.

OPETTAJAN valmistautuminen ja välineistö

- **Tunnekortit** (esim. itse laadittuja emojikortteja)
Vinkki: Kortteja voi luoda ilmaiseksi osoitteesta: peda.net -emojikortit
- **Soittimet:** Kunkin oppilaan omat soittimet.
- **Valmiiksi keksitty helppo melodia** esimerkiksi "Satu meni saunaan" tai jokin vastaava yksinkertainen sävelmä.
- **Muistiinpanovälineet** opettajan käyttöön, jos halutaan kirjata ylös ideoita ja havaintoja.

RESEPTIN LAATIJA *Cecilia Laakso*

TAITOTASO

Hieman edistyneet, Vasta-alkajat

IKÄ- / KOHDERYHMÄ

Noin 9-11 -vuotiaille

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Yksi oppitunti

RYHMÄN KOKO

Pieni ryhmä 2-8

PEDAGOGINEN TAVOITE

Tavoitteena on harjoitella tunneilmaisua soittimilla sekä kehittää soiton ja laulun musiikillista tulkintaa ja eläytymistä.

Työtavan kuvaus

TUNTEIDEN MERKITYS MUSIIKISSA

- Kerrotaan oppilaille lyhyesti, että tunteet ovat tärkeä osa musiikillista ilmaisua.
- Tuttuina ja leikkilisinä esimerkkeinä käytetään emojia, jotka auttavat tunnistamaan ja ilmaisemaan erilaisia tunnetiloja.

KORTTIEN ESITTELY

- Jaetaan oppilaille emojikortit, jotka kuvaavat tunnetiloja (esim. iloinen, surullinen, vihainen tai rakastunut).
- Tehtävänä on soittaa tai laulaa kortin tunnetta vastaavaa musiikkia.

HARJOITUSTAPA 1

- Vapaa improvisaatio:
 - *Oppilas nostaa tai valitsee yhden kortin.*
 - *Jokainen ilmaisee tunteen omalla tavallaan – vapaasti, atonaalisesti, melodian pätkällä tai rytmikuviolla – sen mukaan, mitä tunne heille musiikillisesti merkitsee.*
 - *Ympärillä olevat soittajat voivat kuunnella tai reagoida soittoon, jolloin syntyy yhteisöllinen sointi.*
 - *Tehtävää voi varioida arvausleikillä: yksi esittää tunteen, muut arvaavat mikä tunne on kyseessä.*

HARJOITUSTAPA 2

- Valmiin melodian muuntelu:
 - *Valitaan jokin tuttu, lyhyt melodia esim. "Satu meni saunaan".*
 - *Melodia soitetaan tai lauletaan vuorotellen oman emojin tunteella.*
 - *Kannustetaan muokkaamaan rytmiä, säveliä, artikulaatiota, dynamiikkaa ja tempoa niin, että ne heijastavat kyseistä tunnetta.*
 - *Rohkaistaan lisäämään myös kasvojen ilmeitä ja kehonkieltä korostamaan tunnetta.*

YHTEISTEN SÄÄNTÖJEN JA KOMMUNIKAATION VAHVISTAMINEN

- Kerrotaan, että jokainen ilmaisu on arvokas: ei ole olemassa ”oikeaa” tai ”väärää” tapaa soittaa tunnetta.
- Ryhmässä soitettaessa yksi kerrallaan improvisoi, muut kuuntelevat. Tarvittaessa muut säestävät sopivalla äänen voimakkuudella, jotta tunneilmaisu kuuluu selkeästi.

KOKEMUKSET JA REFLEKTOINTI

- Keskustellaan, miltä eri tunteiden soittaminen tuntui – mikä oli helppoa, mikä haastavaa.
- Pohditaan, miten tunteita voi ilmaista musiikissa (esim. dynamiikka, tempo, sävellaji, artikulaatio).
- Halutessa soittoa voidaan äänittää ja kuunnella yhdessä.

HAVAINTOJA

tehtävästä

- **Tunneilmaisu:** Emojikortit rohkaisevat tunneilmaisuun ja opettavat, että soitossa voi välittää mielialoja ja tarinoita.
- **Pelillisuus:** Madaltaa heittäytymisen kynnystä ja lisää leikillisyyttä.
- **Yhteisöllisyys:** Arvausleikki ja yhteisimprovisointi vahvistavat kuuntelua ja jokaisen soittovuoron kunnioittamista.
- **Laajentaminen**
 - *Harjoitusta voi laajentaa lisäämällä melodioita, tunnetiloja tai yhdistämällä eri soittimia.*
 - *Ryhmä voi myös rakentaa tarinallisen improvisaation, jossa tunnetilat vaihtuvat korttien ohjaamina asteittain tai äkillisesti.*

IMPROVISAATIO

hahmotunneilla

Ohjeet auttavat oppilaita yhdistämään teorian ja käytännön, vahvistaen heidän rohkeuttaan ja monipuolisuuttaan improvisaatiossa.

RESEPTIN LAATIJA *Kristiina Pietilä*

TAITOTASO

Hieman edistyneet, Vasta-alkajat

IKÄ- / KOHDERYHMÄ

Noin 9-11 -vuotiaille

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Yksi oppitunti

RYHMÄN KOKO

Iso ryhmä

Pieni ryhmä 2-8

Yksilöopetus

PEDAGOGINEN TAVOITE

Lisätä käytäntöä hahmoaineiden opiskeluun.

Työtavan kuvaus

A. KOLMISOINNUT

Teorettinen pohjustus

- Käydään läpi kolmisointujen muodostuminen (perussävel, terssi, kvintti).
- Näytetään esimerkit nuottikuvana ja soitetaan eri kolmisointuja eri sävellajeissa.

Sointujen harjoittelu omalla soittimella

- Oppilaat etsivät kolmisoinnun sävelet soittimellaan ja harjoittelevat soittamaan ne peräkkäin tai samanaikaisesti.
- Yhteismusisoinnissa voidaan käyttää yksinkertaista taustaa esim. soitetaan yksi sointu toistuvana ”harmoniamattona”.

Improvisaation alkeet kolmisoinnun pohjalta

- Ennen improvisointia kerrataan käytettävät soinnut ja niiden sävelet.
- Improvisoidaan sointusävelillä ja soitetaan yhdessä kahden soinnun kappale. Taitavammat voivat laajentaa sävelaluetta, mutta isossa ryhmässä pidetään sävelalue tiiviinä, jotta yhteinen sointi pysyy selkeänä

Rytmi variaatiot

- Harjoituksen sujuessa opettaja voi lisätä kappaleeseen rytmipohjan.
- Taitavimmat soittajat voivat laajentaa sävelaluetta.
- Harjoitus toimii parhaiten pienessä ryhmässä.
- Soittajat voivat myös vaihtaa soitinta – se on joillekin innostavaa, toisille haastavaa.

B. NUOTTIEN AIKA-ARVOT

Teorettinen pohjustus

- Kerrataan tai opetetaan ensin nuottien ja taukojen aika-arvot: koko-, puoli-, neljäsosa-, kahdeksas-osanuotti jne.

Rytmi keksiminen

- Jokainen oppilas tai pienryhmä keksii oman rytmin ja merkitsee sen paperille.
- Puherytmit auttavat rytmien keksimisessä.

Sointusävelillä soittaminen

- Palataan lyhyeen kappaleeseen, jossa on yhden soinnun harmoniamatto tai kaksi sointua.
- Keksittyjä rytmejä soitetaan valituilla sointusävelillä – ensin yhdessä, sitten vuorotellen improvisoiden.
- Harjoitellaan myös ’kysymys-vastaus’-idea: yksi soittaa rytmin, toinen reagoi matkimalla, vastamalla tai kehittämällä sitä eteenpäin.

C. ASTEIKOT (DUURI, MOLLI, BLUES)

Teoreettinen pohjustus

- Käydään läpi duuri- ja molliasteikon rakenne: kokoaskel, kokoaskel, puoliaskel, kokoaskel jne.
- Esitellään blues-asteikko ja siihen liittyvä 12-tahtinen sointukierto

Skaalojen harjoittelu soittimella

- Harjoitellaan duuri- ja molliasteikot asteittain (alhaalta ylös ylhäältä alas).
- Jos opetussuunnitelmaan kuuluu blues-asteikko, harjoitellaan esim. G-blues tai C-blues.
- Asteikkojen harjoitteluun kannattaa varata runsaasti aikaa. Huomioidaan soitinkohtaiset erot: esimerkiksi kitaralla sormitus siirtyy helposti, kun taas pianolla jokainen duuriasteikko näyttää erilaiselta

Omien melodioiden kehittäminen

- Oppilaita kannustetaan keksimään omia fraaseja eli 'lickejä' valitulla asteikolla.
- Kotiharjoittelussa taustäänite (esim. 12-tahtinen blues) tukee sointurakenteen ja asteikon omaksuamista.
- Halutessaan oppilas voi kirjoittaa melodian muistiin

Bluesimproilutunti

- Soitetaan yhdessä valittua blues-rakennetta tai muuta sointukiertoa.
- Halukkaat voivat sooloilla vuorollaan, muut säestävät soinnuilla tai komppirytmillä. Aiemmat harjoitukset – kolmisoinnut, rytmit ja asteikot – tukevat luovuutta ja varmuutta.

HAVAINTOJA tehtävästä

- **Vahvempi teorian ja käytännön yhteys:** Oppilaat oivaltavat, miten kolmisoinnut, asteikot ja rytmit liittyvät improvisaation rakentamiseen
- **Sujuvampi improvisaatio:** Omat melodiat ja rytmit kehittyvät, kun sointusävelet ja asteikot ovat hallussa.
- **Ryhmän vuorovaikutus:** Kysymys-vastaus-leikki ja yhteissoitto vahvistavat ryhmädynamiikkaa ja rohkaisevat kaikkia osallistumaan.

LUOVAA PIANONSOITTOA ALKEISTA JATKOON

– improvisaation ja säveltämisen polkuja

Ideat tarjoavat monia reittejä improvisoinnin ja säveltämisen maailmaan
– jokainen oppilas voi löytää oman tavan oppia ja innostua.

RESEPTIN LAATIJA *Terhi Pihlajamaa*

TAITOTASO

Lapset ja nuoret: *Alkeistasolta eteenpäin*

Aikuisoppilaat: *Jatkotaso tai vasta-alkajat, jotka haluavat kehittää soittotaitoaan luovasti*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Peilikuvasta säveltämään: *Yksi tai useampi oppitunti (alkeistaso).*

Neljän sävelen biisi: *Yksi tunti (alkeistaso) + kotiharjoittelua.*

Impro viidellä sävelellä: *Yksi tunti + pienet harjoitteet kotona.*

Kahden soinnun impro: *Sopii myös yhdelle tunnille (jatkotaso).*

Taikasanoilla oppimaan: *Lyhyt harjoitus tai koko oppitunti rytmi-ideoinnista riippuen.*

Kuvasta musiikkiin: *Pitkäkestoinen prosessi (useita viikkoja), voidaan toistaa eri kuvamateriaalilla*

PEDAGOGINEN TAVOITE

Tutustuttaa oppilaita pianonsoittoon luovien ja innostavien harjoitteiden kautta

Yhdistää soittotekniikka, musiikinteoria ja improvisointi käytännönläheisesti

Rakentaa positiivista itsevarmuutta ja rohkeutta kokeilla omia ideoita

Tukea oppilaan omaa luovuutta ja tarjota onnistumisen kokemuksia

OPETTAJAN valmistautuminen ja välineistö

- **Nuotit ja pianokoulumateriaalit**
esim. Suomalainen pianokoulu, Musikatti, Vivon alkeispianokoulu, Adult Piano Method
- **Esimerkkikappaleet:**
 - Dmitri Kabalevskin Torailevat naapurit
 - Lauri Kilpiön sävellys Kuminauha
 - Kansanmusiikkia pianisteille (Milla Viljamaa), kappale Kaunoinen joukko
 - Hannikaisen Oravan pesä
- **Mahdolliset sävelikkö- tai sointuluettelot**
(F, G, A, B jne. tai d, f, g, a, c jne.)
- **Kuvat / taidekirjat / luontokuvia**
("Kuvasta musiikkiin" -harjoitukseen)
- **Muistiinpanovälineet**
opettajan ja oppilaan omien sävellysten merkitsemiseksi
- **Mahdollisuus yhteissoittoon:** Aikuinen-lapsi-duo, basso-ostinato, sointusäestys tai sävellykset kotiin vietäviksi

Työtavan kuvaus

Alla olevat kuusi erilaista harjoituskokonaisuutta tukevat luovuuden, säveltämisen ja improvisoinnin tuomista pianonsoittoon. Niitä voi toteuttaa erikseen tai yhdistellen oppilaan taitotason ja kiinnostuksen mukaan.

1) PEILIKUVASTA SÄVELTÄMÄÄN

1. Alustus

- Näytetään esimerkkejä kappaleista, joissa kädet kulkevat peilikuvana (esim. Toraille naapurit, Kuminauha).
- Peilikuvassa peukalot tai etusormet soittavat keskisäveliä, ja ulommat sormet liikkuvat yhtä kaukana toisistaan, toistensa peilikuvina.

2. Käytännön toteutus

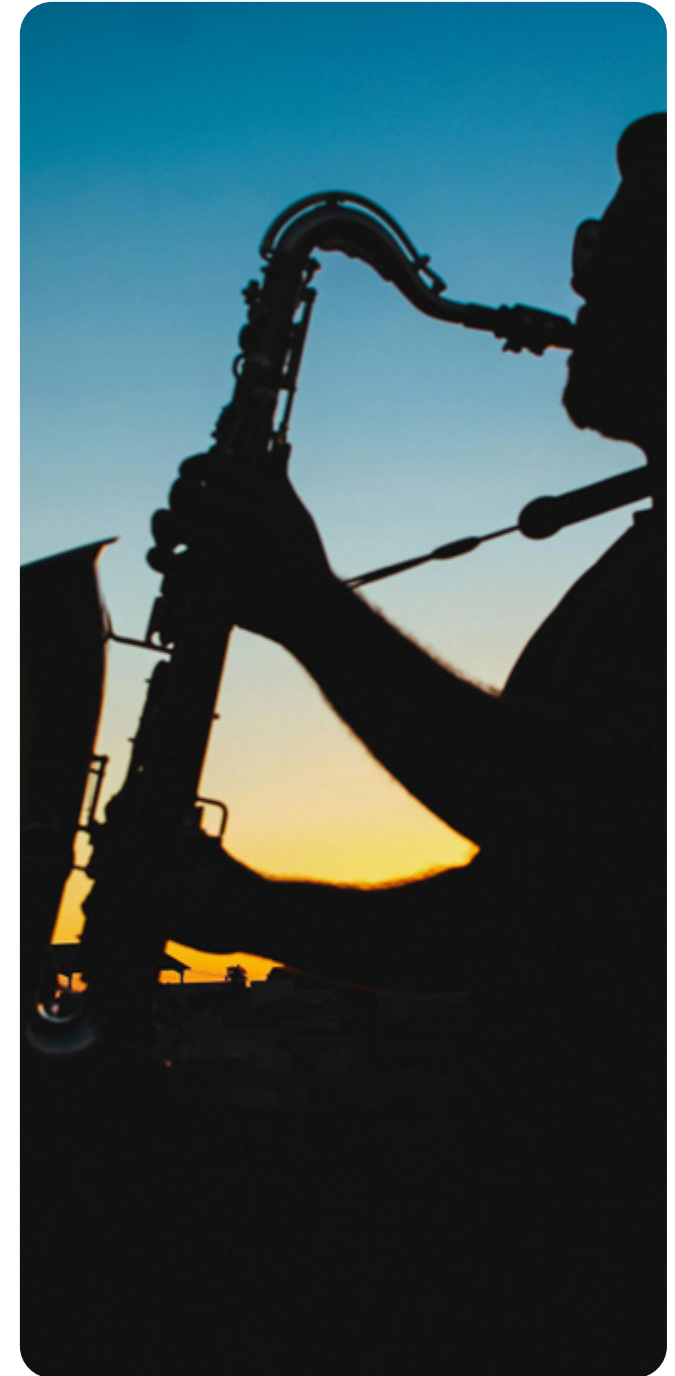
- Oikea käsi asetetaan d-mollin sävelille d–e–f–g–a ja vasen käsi peilikuvana oktaavin päähän.
- Tehtävänä on säveltää pieni kappale, jossa kädet liikkuvat peilikuvana.
- Kannustetaan toistuvuuteen – motiivien toisto tai muuntelu luo musikaalisen kokonaisuuden.

3 . Mahdollinen säestys

- Opettaja tai toinen oppilas voi lisätä sointusäestyksen, jolloin kappaleesta syntyy duettomainen kokonaisuus ja yhteissoitto luo positiivisen tunnelman.

4. Vinkit

- Oppilasta rohkaistaan nimeämään teoksensa tai kuvailemaan harjoituksen herättämiä tunteita.
- Tarvittaessa ohjataan yksinkertaisempaan sormitukseen, jotta peilikuvaidea säilyy.
- Harjoitus toimii parhaiten pienessä ryhmässä.
- Soittajat voivat myös vaihtaa soitinta – se on joillekin innostavaa, toisille haastavaa.

2) MUUTAMAN SÄVELEN BIISI

1. Alustus

- Sopii vasta-alkajalle, jonka sormet halutaan heti mukaan säveltämiseen.
- Esitellään esimerkiksi 3–5 säveltä (d, e, f, g, a) ja nimetään: ”Tässä ovat koskettimet, joilla sävellät.”

2. Melodian luonti

- Ohje oppilaalle: ‘Tee näillä sävelillä pieni melodia ja toista se, sitten keksi uusi ja toista se – näin syntyy toistuvia pareja, joista kappale rakentuu.’
- Kannustetaan kokeilemaan myös epätavallisia tahtilajeja, kuten 5/4, jos oppilasideoi sellaisen.

3. Esimerkkitalanne

- Oppilas säveltää kappaleen nimeltä ‘Meren maito’ 5/4-tahtilajiin ja huomaa, että fraasien loppuun syntyy haaveileva tauko.
- Opettaja voi lisätä sointusäestyksen tai toisen äänen.

4. Vinkit

- Innostunutta oppilasta ohjataan soittamaan kappaletta uudelleen kotona ja kirjaamaan nuotit tai niiden luonnos ylös.
- Tavoitteena on vahvistaa oppilaan luottamusta omiin ideoihin ja kehittää sävellyksen hahmottamista.

3) IMPROVISAATIO VIIDELLÄ SÄVELELLÄ BASSO-OSTINATON PÄÄLLE

1. Käytännön tausta

- Aloitetaan valmiilla kappaleella, kuten Wayfaring Stranger (Adult Piano Method 2).
- Kappaleessa on yksinkertainen basso-ostinato vasemmalle kädelle tai toiselle soittajalle.

2. Improvisaation sävelikkö

- Tutkitaan kappaleen melodian sävelet (esim. d, f, g, a, c) ja sovitaan, että improvisointi tapahtuu vain näillä.
- Rajoitus on selkeä ja turvallinen, mutta tarjoaa silti riittävästi vapautta, erityisesti aikuis- tai lapsioppilaspareille.

3. Hyödyt

- Rajattu sävelikkö ja basso-ostinato tukevat oppilaita, jotka turhautuvat nuotinlukuun – improvisointi tuo iloa ja madaltaa osallistumisen kynnyksiä. Kahden soinnun improvisaatiosta alkusoitto ja välisoitto.

1. Alustus

- Sovitaan kahdesta soinnusta tai intervallista (esim. f–a) ja pyydetään oppilasta toistamaan niitä vasemmalla kädellä.
- Oikean käden sävelet
- Annetaan rajattu sävelalue (esim. f, g, a, b), jolla improvisoidaan pitkiä säveliä tai rytmisiä kuvioita.

- Muistutetaan dynaamisen vaihtelun merkityksestä.

2. Esimerkkitalanne

- Soitetaan Hannikaisen Oravan pesä, ja ennen kappaleen alkamista oppilas improvisoi lyhyesti kahden soinnun pohjalta alkusoiton.
- Sama improvisaatioidea voidaan käyttää myös välisoittona.

4) KAHDEN SOINNUN IMPROVISAATIESTA ALKUSOITTO JA VÄLISOITTO

1. Alustus

- Sovitaan kahdesta soinnusta tai intervallista (esim. f–a) ja pyydetään oppilasta toistamaan niitä vasemmalla kädellä.
- **Oikean käden sävelet**
- Annetaan rajattu sävelalue (esim. f, g, a, b), jolla improvisoidaan pitkiä säveliä tai rytmisiä kuvioita.
- Muistutetaan dynaamisen vaihtelun merkityksestä.

2. Esimerkkitalanne

- Soitetaan Hannikaisen Oravan pesä, ja ennen kappaleen alkamista oppilas improvisoi lyhyesti kahden soinnun pohjalta alkusoiton.
- Sama improvisaatioidea voidaan käyttää myös välisoittona.

5) TAIKASANOILLA OPPIMAAN

1. Ideointi

- Annetaan melodiselle rytmille sanoja, jotka sopivat tavumäärältään tai painotukseltaan.
- Esim. ”Taksi ruuhkassa” -kappaleessa (Vivo, alkeispianokoulu) sanat voi korvata automerkeillä ja leikkiä dynamiikalla: mitkä autot ovat ”forte” (nopea ja tehokas) ja mitkä ”piano” (hitaampia).

2. Variaatio

- Sama menetelmä toimii myös aikuisilla: haastava rytmi sanoitetaan puhe- tai mielikuvien avulla.
- Omien sanojen keksiminen tekee rytmistä henkilökohtaisemman ja helpommin omaksuttavan.

3. Tulokset

- Sanallinen assosiaatio voi innostaa oppilasta uudella tavalla – soitto sujuu paremmin ja rytmien hahmottaminen helpottuu.

Improa ilolla

6) KUVASTA MUSIIKKIIN

1. Tilanne

- Jos oppilas on turhautunut tai ahdistunut, voidaan jättää nuotit sivuun ja keskittyä vapaaseen improvisointiin kuvien pohjalta – apuna voi käyttää kodin tauluja, taidekirjoja tai luontokuvia.

2. Kysymyksiä oppilaalle

- Pohditaan kuvan tunnelmaa: mitä on tapahtunut ennen, mitä tapahtuu jälkeen?
- Millainen on kuvan syke tai tempo – vai onko soitto vapaarytmistä?
- Etsitään kuvasta pieni yksityiskohta, johon improvisaatiossa halutaan keskittyä.

3. Toteutus

- Sanallinen assosiaatio voi innostaa oppilasta uudella tavalla – soitto sujuu paremmin ja rytmien hahmottaminen helpottuu.

4. Hyödyt

- Kuvallinen improvisaatio vapauttaa tunteita ja luovaa ilmaisua.
- Nuoteista vapaa soitto tuo epävarmalle oppilaalle onnistumisen kokemuksia.
- Yhteinen improvisointi vahvistaa opettajan ja oppilaan vuorovaikutusta – molemmat kuuntelevat ja reagoivat.

HAVAINTOJA tehtävästä

- **Luonteva tapa tehdä improvisaatiosta osa opetusta:** Peilikuvat, rajatut sävelalueet, basso-ostinatot ja kuvat auttavat oppilasta huomaamaan, että improvisointi ei ole vaikeaa eikä pelottavaa.
- **Omien sävellysten syntyminen:** Toistuvat fraasit, pienet teemat, peilikuvat ja omat tahtilajit kannustavat luovuuteen. Erään oppilaan toteamus 'Näinkö helpoa tämä alkusoiton tekeminen on!' innosti jatkamaan kokeiluja.
- **Itseluottamus ja yhteissoitto:** Kun oppilas uskaltaa soittaa omia ideoitaan, soittotunnille syntyy avoin ja kannustava ilmapiiri.
- **Laajentaminen:**
 - Mukaan voidaan ottaa vaativampia sointukulkuja, edistyneempiä asteikkoja ja pidempiä rakenteita.
 - Kuvien sijaan inspiraationa voi toimia tarina, runo tai liike.
 - Äänimaailman vaihtelu – kuten sähköpianoefektit tai kevyet lyömäsoittimet – tuo **lisämielenkiintoa**.

Äänistä musiikkia

LUOVAA RYTMIRINKITYÖSKENTELYÄ

RESEPTIN LAATIJA *Annina Siltanen*

TAITOTASO

Edistyneet

Hieman edistyneet

IKÄ- / KOHDERYHMÄ

Yläasteikäiset

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Kaksi oppituntia

RYHMÄN KOKO

Iso ryhmä

Pieni ryhmä 2-8

PEDAGOGINEN TAVOITE

- *Rytmisoitinien erilaiset soittotavat*
- *Oman soiton ideointi ja rytmien keksiminen*
- *Kuuntelutaitojen vahvistaminen ja oman soiton mukauttaminen toisten soittoon*
- *Luova yhteismusisointi, jossa kaikki pääsevät kokeilemaan useita soittimia*

OPETTAJAN

valmistautuminen ja välineistö

- **Rytmisoitin** Valitaan mahdollisimman monta erilaista rytmisoitinta, joita kaikkia jokainen oppilas kokeilee vuorollaan.
- **Istumajärjestely:** tuolirinki

Työtavan kuvaus

1. SOITTIMEN VALINTA

- Jokainen oppilas valitsee rytmisoittimen ja tuosen rinkiin.
- Opettaja kertoo, että soittimia vaihdetaan, ja jokainen saa kokeilla useampaa soitinta vuorollaan..

2. SOITTIMEN NIMEÄMINEN

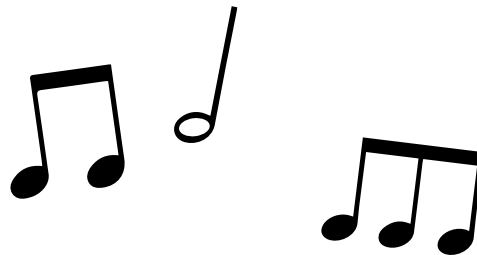
- Oppilaat keksivät soittimelleen lyhyen uuden nimen.
- Käydään myös soitinten oikeat nimet läpi.

3. ERI SOITTOTAVAT

- Jokainen tutkii, miten monenlaisia ääniä soittimesta saa esim. korkea, matala, avoin, soiva, suljettu, dempattu, pitkä, lyhyt jne.
- Opettaja voi näyttää omalla soittimellaan luovia tai hassujakin esimerkkejä rohkaistakseen oppilaita.
- Aluksi kaikki soittavat yhtä aikaa, sen jälkeen jokainen esittelee vuorotellen 2–3 löytämänsä erilaista ääntä tai soittotapaa.

4. YHTEINEN RYTMISESSIO

- Opettaja luo selkeän sykkeen matalalla rummulla.
- Jokainen oppilas tulee mukaan omalla yksinkertaisella rytmillä.
- Rytmijä saa myös matkia, mutta tavoitteena on keksiä jotakin omaa.
- Soitto kestää 1–2 minuuttia, ja opettaja voi lisätä taukoja, kuten nopeita pysähdyksiä, joiden jälkeen soitto jatkuu.
- Taukojen avulla pidetään mielenkiintoa yllä ja vahvistetaan oppilaiden reagoitokykyä.

5. SOITTIMIEN VAIHTO

- Opettaja luo selkeän sykkeen matalalla rummulla.
- Jokainen oppilas tulee mukaan omalla yksinkertaisella rytmillä.
- Rytmijä saa myös matkia, mutta tavoitteena on keksiä jotakin omaa.
- Soitto kestää 1–2 minuuttia, ja opettaja voi lisätä taukoja, kuten nopeita pysähdyksiä, joiden jälkeen soitto jatkuu.
- Taukojen avulla pidetään mielenkiintoa yllä ja vahvistetaan oppilaiden reagoitokykyä.

Toisto: Jatketaan niin kauan, että suurin osa ryhmästä ehtii kokeilla kaikkia soittimia.

Muunnelma: Sykkeen voi antaa opettajan sijaan myös oppilas. Tahtilajia voidaan vaihdella (esim. 3/4 tai 5/4) oppilaiden taitotason mukaan

Kebo herää ääneen

KESKITTYMIS- JA RYHMÄTEHTÄVIÄ

RESEPTIN LAATIJA *Annina Siltanen*

TAITOTASO

*Hieman edistyneet
Edistyneet*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ

Yläasteikäiset

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Kaksi oppituntia

RYHMÄN KOKO

Iso ryhmä

Pieni ryhmä 2-8

PEDAGOGINEN TAVOITE

Äänen tuottaminen keholla ja liikkumisen hallinta

Kehittää keskittymistä, itsesäätelyä ja vuorovaikutusta

Rakentaa toimivia ryhmätyöskentelytapoja, joita voidaan hyödyntää musiikin tekemisessä.

Improa ilolla

OPETTAJAN

valmistautuminen ja välineistö

- Vapaata tilaa luokassa tai liikuntasalissa liikkumista varten
- Ryhmäjako suunnitellaan etukäteen: Neljän hengen ryhmiin muodostetaan kaksi työparia, joiden yhteistyö toimii hyvin.
- Mahdollisuus istua alas yhteiseen piiriin lattialle tai tuoleille

Työtavan kuvaus

VAIHE 1. KESKITTYMIS- JA ITSESÄÄTELYHARJOITUS N. 10 MIN

1. Rentoutuminen ja rauhoittuminen

- Istutaan
- Opettaja ohjaa hengittämistä ja kehollista tietoisuutta: huomio kiinnitetään yhteen kehonosaan kerrallaan (esim. 'huomaa jalat lattialla, huomaa selän asento')
- Havainnoidaan lattian tuntua, lämpötilaa ja väriä sekä kehon tuntemuksia – esimerkiksi missä kohdissa keho koskettaa tuolia.

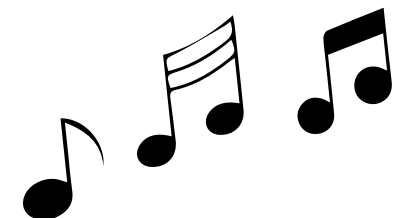
2. Hidas liikkuminen

- Opettaja säätää tempoa asteikolla 1-10, (1=hidas, 10=nopea).
- Keskitytään vain oman kehon tuntemuksiin. Väistellään muita ja vältetään katseita. Liikutaan hitaasti, havainnoidaan kehoa ja painonsiirtoa.
- Aloitetaan etanan nopeudella (1): nostetaan jalkaa hitaasti, painetaan kantapää lattiaan ja rullataan paino pikkuhiljaa jalan päälle. Havainnoidaan kehoa, kuinka toinen jalka alkaa seurata yms.

- Vauhtia lisätään asteittain nopeaan kävelyyn asti (10), vältellen edelleen katseita ja toisia.
- Kun tempo on noin tasolla 5, katse nostetaan silmien tasolle ja havainnoidaan tilaa: muotoja, pintoja, yksityiskohtia (kulmikasta, pyöreää, pehmeää, kovaa, uutta). Toisten katseita vältetään edelleen.
- Nostetaan nopeus 10:een ja vältetään edelleen katseita sekä väistellään vastaantulijoita.
- Lopuksi jokainen valitsee itselleen sopivan tempon ja voi halutessaan tervehtiä toisia katsein tai sanoin.

3. Lyhyt reflektointi

- Miltä harjoitus tuntui – rauhoittiko, huomasiko jotain uutta itsestään tai tilasta?

VAIHE 2. ELÄINÄÄNIKONE-LEIKKI

(RYHMÄN/PARIEN TYÖSKENTELY, N. 20 MIN)

1. Ryhmäjako

- Opettaja ohjaa neljän hengen ryhmät eri puolille luokkaa, muodostetaan parit ryhmän sisällä.

2. Parityöskentely: liike & ääni

- Ensimmäinen pari keksii eläimen liikkeen, kuten askelluksen tai hypyn, ja harjoittelee tekemään sen täsmälleen samalla tavalla.
- Toinen pari keksii eläimen äänen, jonka molemmat osaavat tuottaa samalla tavalla.
- Eläimiä ei nimetä ääneen – ne ilmaistaan ainoastaan liikkeen ja äänen kautta.

3. Ryhmän yhteisharjoittelu

- Ryhmissä parit esittävät liikkeen ja äänen toisilleen ja keksivät, mikä eläin on kyseessä.
- Lopuksi koko ryhmä harjoittelee molempien parien liikkeitä ja äänet.

4. Esitys koko luokalle

- Jokainen ryhmä esittää oman yhdistelmän eli kaksi eläintä: liike + ääni.
- Muut ryhmät saavat arvata, mitä eläimiä esitettiin.
- Annetaan aplodit suorituksen jälkeen.

VAIHE 3. RYHMÄTYÖN KULTAISET SÄÄNNÖT N. 10 MIN

- Istutaan loppuksi yhdessä ja keskustellaan ryhmätyön sujumisesta.
 - *Miten kaikkien keskittyminen mahdollistuu?*
 - *Mitä tehdä, jos joku ei halua osallistua tai komentaa muita?*
 - *Oliko jokin ärsyttävää ja miten se voitaisiin jatkossa välttää?*
- Keskustelun pohjalta kirjataan ryhmätyön perusperiaatteet tulevia harjoituksia varten.

Kebolla musiikkia!

ÄÄNI-IMPROVISAATIOA YKSIN JA YHDESSÄ

RESEPTIN LAATIJA *Annina Siltanen*

TAITOTASO

*Edistyneet
Hieman edistyneet*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ

Yläasteikäiset

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Kaksi oppituntia

RYHMÄN KOKO

*Iso ryhmä
Pieni ryhmä 2-8*

PEDAGOGINEN TAVOITE

- *Äänien tuottaminen omalla keholla*
- *Itsesäätely*
- *Musiikillinen luovuus*
- *Ryhmätyöskentely*
- *Ryhmätyön taltiointi ja jakaminen esim. Classroom tms.*

OPETTAJAN

valmistautuminen ja välineistö

- **Vapaata lattiatilaa** tai sali
- **Etukäteen kootut 4-6 hengen ryhmät**
- Mahdollisuus jakaa **ryhmät eri tiloihin** esi-tyksen harjoittelua varten
- **Mahdollisuus videointiin**
esim. oppilaiden omat puhelimet tai tabletti ja lopputuloksen jakamiseen jokin alusta esim Classroom tms.

Työtavan kuvaus

A. TAIKAPEILILEIKKI

(PARI- JA RYHMÄHARJOITUS)

1. Pariharjoitus

- Osallistujat valitsevat itselleen parin ja asettuvat seisomaan kasvot vastakkain, kädet kohotettuina eteen kämmenet paria kohti. Toinen parista on johtaja, toinen peili.
- Liikutaan nopeudella 1 ”etan nopeus”: johtaja johtaa käden liikettä, parin käsi seuraa peilikuvana.
- Roolit voivat vaihtua yllättäen – peili voi ’kaapata vallan’, jolloin peili ja johtaja vaihtavat osia.
- Lisäys: Toinen parista voi myös alkaa tuottaa ääntä – silloin matkitaan paitsi liikkeitä, myös ääniä.

2. Ryhmäharjoitus

- Koko ryhmä (4–6 oppilasta) seisoo suuressa ympyrässä ja toteuttaa taikapeilileikkiä yhdessä, liikkeitä ja mahdollisia ääniä matkien.
- Tämä on haastavampaa: liikkeiden on oltava tarpeeksi hitaita, jotta kaikki ehtivät seurata.
- Opettaja kiertää ryhmissä auttaen säilyttämään liikkeen hitauden ja yhtenäisyyden ja tarvittaessa kehottaen hidastamaan. Muistutetaan, että liik-

keen johtajan vastuulla on huolehtia, että kaikki pysyvät mukana.

3. Lyhyt reflektointi

- Istutaan lattialle ja rauhoitutaan. Oppilaat kertovat aiemmin sovitut ryhmätyön kultaiset säännöt.
- Pohditaan, mikä peiliharjoituksessa oli helppoa tai vaikeaa ja miten roolinvaihto sujui.

B. ÄÄNI-IMPROVISAATION SUUNNITTELU

1. Ryhmän oma teos

- Ryhmä keksii **30–60 sekunnin** mittaisen esityksen, jonka tärkeimpänä instrumenttina on **ihmissääni**.
- Sallittuja ovat myös kehorytmit ja liike.
- Kannustetaan valitsemaan yhteinen teema, kuten eläintarha, liikenne, Halloween-kauhu tai navettamiljö.

2. Rakenne

- Suunnitellaan selkeät Alku – Keskikohta – Lopetus:
- Mietitään, miten teos alkaa – esimerkiksi yksi ääni aloittaa hiljaa ja muut liittyvät vähitellen mukaan.
- Mitä tapahtuu keskiosassa? Dynamiikan nousu, äänien kerrostuminen tai roolien vaihto?
- Miten teos loppuu? Yhtäkkäinen lopetus, hiljentyminen vai yhteinen huipennus?

3. Videointi ja jakaminen

- Harjoitellaan, kunnes kaikki ryhmän jäsenet osaavat oman roolinsa.
- Taltioidaan esitys videolle esim. puhelimella.
- Palautetaan video sovittuun oppimisympäristöön tai alustalle Classroom tms.
- Varmistetaan, että kaikki osallistujat näkyvät ja kuuluvat videolla.

C. ARVIOINTI

(ESIMERKKINÄ 10 KRITEERIÄ)

1. Alku–keskikohta–lopetus on selkeä.
2. Ihmisääni on keskeisessä roolissa (myös äänihuu- lia käytetään).
3. Kaikki osallistuvat rohkeasti.
4. Esitys kuulostaa ”musiikillisesti hyvältä” – jokainen kantaa oman äänensä.
5. Mukana on luovuutta ja kekseliäisyyttä.
6. Kesto on sopiva (30 s – 1 min).
7. Ryhmän soitto/laulu on yhtenäinen ja harjoiteltu.
8. Ryhmätyön säännöt toteutuvat, mm. tasapuolisuus ja kuunteleminen.
9. Koko ryhmä näkyy ja kuuluu videolla.
10. Oppilaat antavat kohteliasta ja rakentavaa palautetta toisilleen.

HAVAINTOJA

tehtävästä

- Rytmirinki, kehon äänet ja ääni-improvi- saatiot tukevat toisiaan. Ne kehittävät op- pilaiden keskittymistä, kuuntelua ja luovaa ilmaisu- a.
- **Ryhmän yhteistoiminta** ja toisten huomioi- minen kehittyvät jokaisessa harjoituksessa.
- Oppilaat oppivat, että ääniä ja rytmejä voi tuottaa ilman perinteistä nuotista soittoa – tämä madaltaa kynnystä luovaan musisointiin.
- **Mahdolliset jatkoideat:**
- Lisätä soittimia, esim. kierrätyssoittimet tai luonnonmateriaalit.
- Tehdä itsearviointia tai vertaisarviointia videon pohjalta.
- Rakentaa pidempiä äänidraamoja tai yh- distää improvisaatioita koulun juhlaesityk- siin..

Kapulat kiertämään

MUSIIKILLINEN KESKUSTELU

RESEPTIN LAATIJA *Annina Siltanen*

TAITOTASO

Aloittelijoista edistyneisiin

IKÄ- / KOHDERYHMÄ

Kaikenikäiset

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

*Lämmittelyharjoitus,
3-5 minuuttia*

RYHMÄN KOKO

*Iso ryhmä
Pieni ryhmä 2-8*

PEDAGOGINEN TAVOITE

Ryhmäytyminen, Vuorovaikutus, Kaikuharjoitus, Liikeimprovisointi

OPETTAJAN valmistautuminen ja välineistö

- Rytmikapulat (tai muu rytmisoitin)

Työtavan kuvaus

- Oppilaat kulkevat jonossa johtajan (jonon ensimmäinen) tahdissa.
- Perussyke pidetään jaloissa koko harjoituksen ajan.
- Ensimmäisellä kierroksella johtaja (tai opettaja) luo rytmin rytmikapuloilla ja ojentaa ne pään yli seuraavalle, joka vastaa samalla rytmillä.
- Toisella kierroksella vastataan omalla rytmillä ja kapulat siirretään eteen- tai taaksepäin itse keksityllä liikkeellä.
- Tempo, dynamiikka ja tunnelma voivat vaihdella, esimerkiksi eläinhahmojen inspiroimana.

Havaintoja tehtävästä

- Harjoitusta kokeiltiin Muha 2 -ryhmän alakoululaisen kanssa – se sai peukutuksia ja oli heidän mielestään kiva.
- Seuraavana päivänä harjoitus tehtiin Muha 5 -ryhmässä, jossa on ala- ja yläkoululaisia. Väsymys karisi, ja oppilaat innostuivat selvästi.
- Tunnin alussa jatkettiin improvisointia soinnun sävellillä, ja kapulaharjoitus toimi luontevana lopetuksena.
- Merkittävää oli, että väsyneet oppilaat piristyivät ja olivat mukana täysillä loppuun asti.

Orkesteri soikoon!

-IMPROVISAATIO

RESEPTIN LAATIJA TUULA SIITONEN

TAITOTASO *Aloittelijoista edistyneisiin*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ *Kaikenikäiset*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN
1-2 oppituntia

RYHMÄN KOKO
Iso ryhmä
Pieni ryhmä 2-8

PEDAGOGINEN TAVOITE

- *Yhteissoittotaitojen kehittyminen*
- *Musiikin rakenteiden harjoittelu*
- *Uusiin soittotapoihin tutustuminen*
- *Säveltäminen*

OPETTAJAN

valmistautuminen ja välineistö

- Melodia- ja säestyssoittimia, rytmisoittimia, paperia, (talouspaperirullia), tuoleja ja pöytä.
- Mahdollisesti oppilaiden omat soittimet.

Työtavan kuvaus

Ryhmäjako: Oppilaat jaetaan kahteen ryhmään.

- Ensimmäisessä ryhmässä valitaan melodian-, harmonian-, rytmin- ja bassoäänen soittajat.
- Toinen ryhmä etsii opetustilasta soivia pintoja (esim. pöydän koputus, tuolin narina).

Sävelmateriaali:

- Ensimmäinen ryhmä valitsee asteikon tai osan siitä (esim. d-doorinen), luo oman rytmin ja valitsee säveliä tai ostinato-kulun.
- Säestyssoittimet soittavat sointuja ja/tai bassoääntä (esim. D ja G).

Johtaminen:

- Kapellimestari (aluksi opettaja) ohjaa käsimerkein: • Kämmen ylöspäin = saa soittaa • Kämmen alaspäin = tauko • Kädet loittonee sivulle = voimakkuus kasvaa • Kämmenet lähekkäin = voimakkuus hiljenee

Soivan pinnan vaihto: merkki esim. avaimien helinä tai paperin rypistys.

Rakenne:

- Harjoitellaan teoksen aloitusta, käännekohtia ja lopetusta.
- Rakenteena voi olla esim. AB tai ABA.

Improvisointi ja reflektio:

- Kaikki halukkaat voivat toimia kapellimestarina ja luoda omaa musiikkia käsimerkein.
- Improvisointi nauhoitetaan.

OHJEITA OPPILAILLE IMPROVISOINTIIN:

1. Valitse lähtökohta:

- Soitatko melodiaa, rytmiä, harmoniaa vai taustatehostetta?
- Valitse 2-3 säveltä, joita käytät (voit myös valita asteikon esim. d-doorinen).

2. Kuuntele ympärillä olevia:

- Älä aloita heti täysillä – kuuntele hetki, mitä muut tekevät.
- Yritä täydentää muiden soittoa, älä peitä sitä.

3. Jätä tilaa ja taukoja:

- Kaikki eivät soita koko ajan.
- Hiljaisuus voi olla tärkeä osa musiikkia.

4. Kokeile kontrastia:

- Vaihtelee: korkea–matala, nopea–hidas, hiljainen–voimakas.

5. Riitaiset sävelet (esim. sekunti-intervalli):

- Käytä riitaisia elementtejä harkiten. Miltä tuntuu, jos soitat ensin sopusointuisesti ja lisää riitaisuutta vasta myöhemmin?

KYSYMYKSIÄ IMPROVISOINNIN JÄLKEEN

- Miten voit soittaa niin, että tuet muiden soittoa?
- Miltä tuntui, kun kaikki soittivat yhtä aikaa? Entä kun joku jätti tilaa?
- Huomasitko, milloin sekunti-intervallit kuulostivat kiinnostavilta ja milloin häiritseviltä?
- Voisiko musiikki alkaa pehmeästi ja muuttua jännittävämmäksi lopussa? Miten se toteutetaan?
- Millainen olisi hiljainen johtaja musiikissa – joku, jota seuraat ilman sanoja?

HAVAINTOJA tehtävästä

Harjoitus kokeiltiin Muha 3 -ryhmässä, jossa oli ylä- ja alakoululaisia.

Soivien pintojen toteutus jäi hieman yleisluontoiseksi, mutta orkesterissa käytettiin mm. viuluja, kitaraa, keyboardia, paperia, kippoja ja rytmisoittimia. Soivien pintojen jälkeen oppilaat alkoivat keksiä musiikkia vapaammin omilla soittimillaan. Yhdessä versiossa syntyi paljon pieniä riitaisia sekunteja.

Kapellimestari näyttää! -IMPROVISAATIO

RESEPTIN LAATIJA *Annina Siltanen*

TAITOTASO
Aloittelijoista jatkaviin

IKÄ- / KOHDERYHMÄ
Kaikenikäiset

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN
1-2 oppituntia

RYHMÄN KOKO
Pieni ryhmä 2-8

PEDAGOGINEN TAVOITE

Ryhmäytyminen, Vuorovaikutus, Kaikuharjoitus, Liikeimprovisointi

**OPETTAJAN
valmistautuminen ja välineistö**

- Omat, luokasta löytyvät tai itse keksityt soittimet

Työtavan kuvaus

- Etsitään erilaisia ääniä esimerkiksi muutamasta keyboardista. Hyödynnetään esimerkiksi mielikuvia, kuten eläinhahmoja.
- Kapellimestarina toimiva oppilas osoittaa käsimerkein, mitä ääniä soitetaan, kuinka kauan ja millä voimakkuudella.
- Kappaleelle annetaan nimi. Kappaletta voidaan toistaa, muunnella ja äänittää.

HAVAINTOJA tehtävästä

- Tätä on kokeiltu Muha 2 -ryhmässä, ja erityisesti nuoremmat oppilaat ovat innostuneet orkesterin johtamisesta ja oman musiikin tekemisestä tällä tavalla.
- Merkittävää oli, että väsyneet oppilaat piristyivät ja olivat mukana täysillä loppuun asti.

Efektidialogi

- SOITOLLINEN KESKUSTELU HARMONIKALLA

RESEPTIN LAATIJA *Terhi Sjöblom*

TAITOTASO *Kaikenikäiset ja -taitoiset*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ *harmonikansoittajat*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN
1-2 oppituntia

RYHMÄN KOKO
*Yksilöopetus,
2-4 oppilaan ryhmässä
tai oppilaat keskenään*

PEDAGOGINEN TAVOITE

- *Tutustua ja harjoitella valittua efektiä esim. ilmanappi, klusterit, glissandot, perkussiiviset tekniikat, trillit, erityisen matalat tai korkeat äänet.*

OPETTAJAN valmistautuminen ja välineistö

- Valitaan etukäteen yksi efekti tai soitto-tapa, joka liittyy kuluvan tunnin tai ohjel-miston sisältöön.
- Varmistetaan, että oppilas tietää, miten kyseinen efekti tuotetaan harmonikalla.

Työtavan kuvaus

1. Esittely

- Käydään lyhyesti läpi, miten valittu efekti tehdään ja mitä mahdollisuuksia siihen liittyy, kuten nopeuden, dynamiikan ja rytmisen sävyn vaihtelut.

2. Keskustelu

- Lähdetään vuorotellen liikkeelle. Yksi "kysyy" soittamalla lyhyen efektipätkän, toinen "vastaa" samalla tai muunnellulla efektilä.

3. Kiihdytetään ja tutkitaan

- Musiikillinen dialogi voi muuttua "yhtäaikaiseksi puheeksi", jos jompikumpi innostuu. Annetaan sen tapahtua, jos se syntyy luontevasti.
- Kokeillaan, voiko efektejä vuorotella, lomittaa tai soittaa yhtä aikaa – entä miten dynamiikan tai tempon vaihtelut vaikuttavat kokonaisuuteen?

4. Lopetus

- Jatketaan dialogia, kunnes löytyy yhteinen päätös tai joku ottaa viimeisen sanan.
- Halutessa voidaan sopia selkeä, yhdessä tehtävä lopetusisku.

5. Reflektointi

- Pohditaan, miltä "musiikillinen keskustelu" tuntui:
 - *Minkälaisia tunteita tai tunnelmia soitossa ilmaistiin?*
 - *Oliko vuorottelu helppoa vai haastavaa?*
 - *Miten samanlaista "dialogia" voidaan hyödyntää myös muissa soittotilanteissa?.*

Arvaa kuva!

- VISUAALISESTA INSPIRAATIOSTA
ÄÄNIMÄISEMAKSI

RESEPTIN LAATIJA *Terhi Sjöblom*

TAITOTASO *Kaikenikäiset ja -taitoiset*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ *Harmonikansoittajat*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN
5-15 minuuttia

RYHMÄN KOKO

*Harjoitus voidaan tehdä oppilaan
ja opettajan kesken kahdestaan
tai kahden oppilaan kesken*

PEDAGOGINEN TAVOITE

- Käynnistää **kuvaan perustuva pieni improvisaatio**
- Harjoitella tunnelman ja tunteen **musiikillista ilmaisua**

OPETTAJAN valmistautuminen ja välineistö

- Kootaan esimerkiksi kirpputorilta tai kierrätyskeskuksesta postikortteja tai pieniä kuvia, joissa on visuaalisesti kiinnostavia yksityiskohtia.
- Valitaan kuvia, jotka voivat herättää erilaisia tunnelmia, mielikuvia ja ideoita.
- Valmistellaan noin 10-15 kuvakortin pinkka.

Työtavan kuvaus

1. Kuvien valinta

- Kortit levitetään pöydälle. Oppilas, opettaja tai oppilaat yhdessä valitsevat 3–5 mieluisaa kuvaa ja asettavat ne näkyville omalle nuottitelineelle tai viereen.

2. Improvisaation idea

- Tehtävänä on luoda lyhyt äänimaisema tai musiikillinen katkelma, joka kuvastaa valittua kuvaa – sen tunnelmaa, tarinaa, värejä tai hahmoja.
- Soitetaan pieniä melodisia pätkiä, rytmi- tai ääni-efektejä, sointuvärejä tai mitä tahansa, mikä vastaa kuvan herättämää mielikuvaa.

3. Arvausleikki

- Yksi henkilö (oppilas tai opettaja) improvisoi valitsemansa kortin innoittamana ja soittaa siitä syntyneen äänimaiseman.
- Kuuntelija yrittää arvata, mihin korttiin musiikki viittasi – oliko kyseessä esimerkiksi auringonlasku, talvinen metsä tai värikäs kaupunginäkymä?

4. Vuoronvaihto

- Toinen improvisoi ja toinen arvaa.
- Halutessa voidaan yhden improvisaation aikana yhdistää useita kuvia: soitetaan ensin yhtä tunnelmaa ja siirrytään sujuvasti toiseen. Kuuntelija seuraa ja arvaa, milloin siirtyminen tapahtui ja mihin kuviin musiikki liittyi.

5. Tukeminen ja rohkaisu

- Opettaja voi ehdottaa pieniä ideoita:
- ”Miltä tämä kuva näyttää rytmin tai tempon kannalta?”
- ”Onko tässä kuvassa jotain surumielistä, iloista, rauhallista vai energistä?”
- Pienet sanat tai vihjeet voivat auttaa soittajaa löytämään tavoiteltua tunnelmaa.

6. Jatkoideat

- Oppilas voi halutessaan antaa pienelle teokselleen nimen, joka liittyy kuvaan.
- Jos aikaa riittää, voidaan nauhoittaa lyhyitä improvisaatioita ja myöhemmin kuunnella, kuinka hyvin ne välittivät valitun kuvan tunnelman.

HAVAINTOJA tehtävästä

- Nämä tehtävät tukevat luovaa ajattelua ja matalan kynnyksen improvisointia. Niissä ei ole oikeaa tai väärää vastausta.
- Harjoituksissa rohkaistaan oppilaita kekeilemaan erilaisia sointivärejä, rytmejä ja äänimaisemia.
- Yhteinen arvaus, keskustelu ja reflektointi (”Miltä tämä kuulosti sinusta?” ”Mikä teki tästä äänimaisemasta talvisen?”) auttavat ymmärtämään, miten musiikilla voi kertoa tarinoita ja välittää tunnelmia.

Musiikillinen taidenäyttely

- VISUAALISESTA
INSPIRAATIOSTA ÄÄNIMAISEMAKSI
RYHMÄSOITTOTUNNILLA

RESEPTIN LAATIJA *Terhi Sjöblom*

TAITOTASO *Alkeistasolta eteenpäin*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ *Yli 8-vuotiaille soittajille*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

*Noin 8–20 minuuttia,
riippuen ryhmän koosta ja siitä,
kuinka monta kuvaa äänikuvitetaan.*

RYHMÄN KOKO

3–6 osallistujaa

PEDAGOGINEN TAVOITE

- Kuvasta / visuaalisesta informaatiosta kumpuava ääni-improvisaatio*
- Tunnelmien aistiminen ja tunteiden tunnistaminen*
- Ryhmätyöskentelyn vahvistaminen ja vuorovaikutuksen lisääminen soittotunnilla*

Improa ilolla

OPETTAJAN

valmistautuminen
ja välineistö

Kuva-aineisto

- Kerätään kokoelma (15–20 kpl) visuaalisesti houkuttelevia ja kiinnostavia kortteja tai kuvia, esimerkiksi kirpputorilta tai kierrätyskeskuksesta.
- Pyrkimyksenä on koota monipuolinen ”kuvapakka”, joka voi innostaa erilaisia oppilaita – esimerkiksi erilaisia maisemia, henkilökuvia, abstrakteja taidepostikortteja.

Soittimet ja nuottitelineet

- Jokaisella oppilaalla oma instrumentti.
- Tarvittaessa käytetään nuottitelineitä tai muita vastaavia telineitä, joihin kortit voidaan asettaa näkyville

Työtavan kuvaus

Kuvien valinta

- Asetetaan kortit (15–20 kpl) näkyville pöydälle tai lattialle.
- Jokainen osallistuja valitsee kolme mieleistään kuvaa ja asettaa ne nuottitelineelle tai muuhun näkyvään paikkaan.

Esittely ja tunnelmointi

- Jokainen osallistuja esittelee vuorollaan omat 3 korttiaan koko ryhmälle.
- Esittelijä kertoo lyhyesti, miksi valitsi juuri nämä kuvat ja millainen tunnelma tai tunnetila niissä hänen mielestään vallitsee.
- Muut voivat kommentoida tai täydentää havaintojaan (esim. “Miltä tämä kuva sinusta tuntuu?” tai “Onko siinä jotain surullista tai iloista?”).

Äänikuvittaminen

- Sovitaan, kuinka monta kuvaa kukin äänikuvittaa (esimerkiksi yksi kuva per osallistuja tai kaikki kolme, jos aikaa riittää).
- Valitun kuvan katselija keksii siihen sopivan lyhyen äänimaiseman tai soittoteoksen.

- Se voi olla pieni melodianpätkä, sointukulku, rytminen jaksotus tai vaikkapa soittimen erikoisefekteillä luotu tunnelma.
- Muut ryhmäläiset kuuntelevat ja pyrkivät arvaamaan, mihin kuvaan soitto viittaa.

Vuorottelu

- Jokainen äänikuvittaa oman kuvansa vuorotellen tai halutessaan voi soittaa peräkkäin useamman kuvan tunnelmat.
- Kuuntelijat saavat arvailla tai keskustella, mikä piirre musiikissa muistuttaa valittua kuvaa.

Reflektointi

- Lyhyt keskustelu jokaisen soiton jälkeen:
- Mikä musiikissa auttoi tunnistamaan kuvan tunnelman tai tilanteen?
- Tuntuiko kuva ”helpolta” vai ”vaikealta” äänellistää?
- Minkälaisia tunteita tämä soittaminen herätti muissa ryhmäläisissä?
- Lopuksi voidaan pohtia, miten yhteistä musisointia voisi jatkaa tai kehittää edelleen.

HAVAINTOJA

tehtävästä

- **Roolinvaihto:** Halutessaan ryhmäläiset voivat tehdä äänikuvituksen pareittain tai yhdessä, jolloin yhteistyö ja ideointi korostuvat.
- **Teemallinen laajennus:** Voidaan valita kuvia, jotka liittyvät tiettyyn teemaan (esimerkiksi vuodenaika, eläimet tai tunnetilat), ja tehdä useita kierroksia eri aiheiden pohjalta.
- **Välineiden yhdistäminen:** Jos ryhmällä on mahdollisuus käyttää myös perkussioita tai elektronisia äänilähteitä, äänimaisema voi laajentua entisestään.
- **Dokumentointi:** Improvisaatiohetket voidaan nauhoittaa tai videoida, jotta niitä voidaan myöhemmin tarkastella ja keskustella siitä, miten tunnelma ja kuvat välittyivät.
- Näin saadaan luotua matalan kynnyksen improvisaatio- ja ryhmätyökokemus, jossa kuvat toimivat inspiraationa ja soittajat harjoittelevat kuuntelua sekä luovaa ilmaisuomilla instrumenteillaan.

Tarinanopat kertovat

- KUVITETTUJEN NOPPIEN INNOITTAMA MUSIIKILLINEN TARINANKERRONTA

RESEPTIN LAATIJA *Terhi Sjöblom*

TAITOTASO *Alkeistasolta eteenpäin*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ *Erityisesti pienemmille soittajille (n. 5-12-vuotiaat)*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

*Noin 5-10 minuuttia
(voidaan pidentää tai
lyhentää tarpeen mukaan)*

RYHMÄN KOKO

*Soveltuu oppilaan ja opettajan
yhteiseen toimintaan tai pieneen
ryhmään (2-3 oppilasta)*

PEDAGOGINEN TAVOITE

- *Kuvan ja äänen yhdistäminen*
- *Mielikuvituksen herättely ja tarinankerronnan harjoittelu*
- *Luovan soittamisen rohkaiseminen*
- *Yhteisen arvausleikin tai tarinankerronnan kokeminen*

Improa ilolla

OPETTAJAN

valmistautuminen ja välineistö

- **Kuvitetut nopat** Esimerkiksi 9 kappaaleen pakkaus, saatavana marketeista tai kirjakaupoista - tunnetaan myös nimellä "Story Cubes" tms.
- **Soitin:** Jokaisella oppilaalla on oma instrumenttinsa, tai yksi soitin riittää, jos improvisoidaan vuorotellen.
- **Opettaja voi halutessaan valmistella etukäteen ideoita äänimaisemien luomiseen, vaikka usein lapset keksivät omat ideansa hyvin spontaanisti.**

Työtavan kuvaus

1. Noppien esittely

- Näytetään oppilaille erilaiset kuvat noppien sivuilta (esimerkiksi hahmot, esineet, eläimet, symbolit).
- Kerrotaan, että näiden kuvien avulla voidaan luoda musiikillinen tarina tai äänimaisema.

2. Tarina kesälomasta / muusta aiheesta

- Oppilas tai ryhmä valitsee muutaman nopan, joiden kuvien avulla muistellaan jotain aihetta tai tapahtumaa (esim. kesäloma, viikonloppu).
- Oppilas kertoo lyhyen tarinan kuvien pohjalta (esim. "Tässä on aurinko – olimme rannalla, sitten tuli sade...").
- Sovitaan yhdessä, miten musiikki voi kuvata tarinan osia esimerkiksi rytmin, sävelkorkeuden, ääniefektien ja dynamiikan avulla.

3. Arvausleikki

- Sopii erityisesti arvausleikkejä rakastaville oppilaille.
- Yksi oppilas (tai opettaja) valitsee noppien kuvista aiheen ja soittaa lyhyen improvisoidun ääni- tai musiikkipätkän, jonka tulisi kuvastaa valittua kuvaa (esim. sydän, pehmeä, hidas, sointupitoinen soitto).

- Muut yrittävät arvata, mikä kuva oli kyseessä.
- Vuorot vaihtuvat, ja jokainen saa "piilottaa" valitsemaansa kuvan musiikkiin.

4. Satunnaisotanta

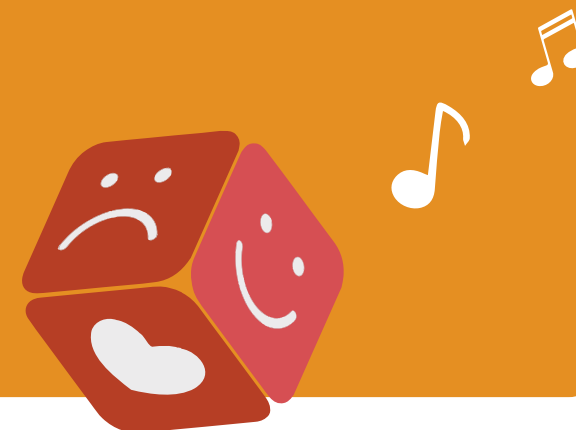
- Heitetään nopat sattumanvaraisesti ja katsotaan, mitkä kuvat tulevat esiin.
- Kootaan kuvista lyhyt tarina ("Olipa kerran...", "Yhtäkkiä...").
- Säestetään tai väritetään jokaisen kuvan osuutta tarinassa soiton avulla – esimerkiksi dramaattinen sointu ukkosen kohdalla tai nopea rytmi, kun kuvassa on nopea eläin.

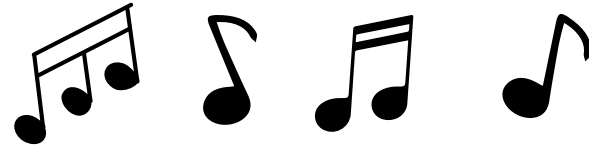
5. Reflektio ja jatkoideat

- Lopuksi keskustellaan lyhyesti, millaisia mielikuvia ja tunteita nousi, mikä oli helppoa/vaikeaa.
- Oppilaat voivat keksiä uusia tarinoita tai rakentaa pidemmän kertomuksen useammasta noppayhdistelmästä.
- Isommassa ryhmässä voi syntyä jopa lyhyt näytelmä tai konserttiesitys tarinanoppien ideoiden varaan.

HAVAINTOJA tehtävästä

- Tämä harjoitus sopii matalan kynnyksen improvisaatioon, sillä kuvat tarjoavat lähtökohdan tarinointiin eikä soittajan tarvitse keksiä kaikkea tyhjästä.
- Oppilaat harjoittelevat tunteiden ja tunteiden ilmaisua sekä kuuntelua – miten toisen tarinaa voisi säestää?
- Harjoitus lisää motivaatiota ja innostaa oppilaita ilmaisemaan omia kokemuksiaan tai tarinoitaan soittamisen kautta.

Katso – keksi – kuuntele!

HARMONIKKATUNNEILLE SOVELTANUT: *Terhi Sjöblom*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ

Erityisesti pienille, aloittaville oppilaille (n. 4-9-vuotiaat)

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Noin 2-8 minuuttia

RYHMÄN KOKO

*Soveltuu oppilaan
ja opettajan välille tai
pienryhmiin (2-4 oppilasta)*

PEDAGOGINEN TAVOITE

- *Kuvan ja äänen yhdistäminen*
- *Mielikuvituksen herättely*
- *Erilaisten soittotekniikoiden kokeilu ja oppiminen matalalla kynnyksellä*

OPETTAJAN

valmistautuminen ja välineistö

- Paperille kootaan kuvia alkupään soitotunneilla harjoiteltavista asioista tai muuten lapsia innostavista aiheista.
- Kuvia voi olla esimerkiksi oppilastöistä, lehdistä leikatuista kuvista tai täysin mielikuvituksellisista aiheista. Ne voivat liittyä soittimen toimintaan tai musiikillisiin ilmaisukeinoihin.
- Opettaja voi halutessaan lisätä kuviin muistiinpanoja tai ideoita, kuten merkin- töjä ”hiljainen soitto”, ”pitkät äänet” tai ”staccato”.

Työtavan kuvaus

Katsotaan kuvaa yhdessä

Valitaan yksi tai useampi kuva ja pohditaan: ”Mitä tässä näkyy?” ”Mitä tunnelmaa tai toimintaa kuvasta voisi päätellä?”

2. Miltä kuva kuulostaisi

- Keskustellaan lyhyesti, miten kuvan tapahtumaa tai tunnelmaa voisi ilmaista soittamalla.
- Kokeillaan erilaisia soittotekniikoita, kuten pitkiä tai pätkiviä ääniä, erilaisia dynamiikoita sekä pieniä harmonikan perkussiivisiä ääniä.

2. Esitetään ja arvuutellaan

- Yksi oppilaista tai opettaja soittaa pienen improvisoidun pätjän kuvan inspiroimana.
- Toinen yrittää arvata, mihin kuvaan soitto viittasi.
- Vaihdetaan rooleja, jolloin jokainen saa vuorollaan soittaa ja arvuutella.

3. Laajentaminen

- Seuraavilla kerroilla voidaan palata samoihin kuviin:
- ”Miten soittit tätä viimeksi?”
- ”Voisiko tänään kokeilla erilaista tapaa, esim. nopeampaa rytmiä, korkeampaa rekisteriä?”
- Pyydetään oppilaita lisäämään omia kuviaan joko piirtämällä tai valitsemalla niitä lehdistä ja keksimään niille sopivia ääniä.

4. Reflektointi

- Keskustellaan lyhyesti: ”Mikä oli helppoa tai vaikeaa?” ”Mistä tiesit, että toinen soitti juuri tätä kuvaa?”
- Kannustetaan oppilaita huomaamaan, miten mielikuvitus tukee uusien soittotapojen ja teknisten taitojen oppimista.

HAVAINTOJA tehtävästä

- Tämä harjoitus sopii matalan kynnyksen improvisaatioon, sillä kuvat tarjoavat lähtökohdan tarinointiin eikä soittajan tarvitse keksiä kaikkea tyhjästä.
- Oppilaat harjoittelevat tunteiden ja tunnelmien ilmaisua sekä kuuntelua – miten toisen tarinaa voisi säestää?
- Harjoitus lisää motivaatiota ja innostaa oppilaita ilmaisemaan omia kokemuksiaan tai tarinoitaan soittamisen kautta.

Improkorttisovelluksia

- MIELIKUVITUKSEN HERÄTTELYÄ JA SOITTOTEKNIKOIDEN TUTKIMISTA

SOITTOTUNNEILLE SOVELTANUT: *Terhi Sjöblom*

(KORTTIEN ALKUPERÄINEN KEHITTÄJÄ: KARLA SUVANTO)

IKÄ- / KOHDERYHMÄ *Nuotintaitoiset oppilaat*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

Noin 2-8 minuuttia per tehtävä tai sovellus

RYHMÄN KOKO

Sopii parhaiten oppilaan ja opettajan kahdenkeskiseen työskentelyyn, mutta voidaan soveltaa myös pienissä ryhmissä

PEDAGOGINEN TAVOITE

- *Mielikuvituksen herättely*
- *Erialaisten soittotekniikoiden ja musiikillisten elementtien kokeilu*
- *Musiikillinen hahmottaminen (esim. intervallit, adjektiivit, tunnelmat)*

OPETTAJAN

valmistautuminen ja välineistö

- Karla Suvannon improkortit (adjektiiveja, substantiiveja, intervaleja tms.)
- Korttien mukana tulevat ohjeistukset – opettaja voi valita sopivat tehtävät tai muokata niitä oppilaan taitotason mukaan
- Soitettaessa harmonikalla (tai muulla soittimella) huomioidaan soittimen erityispiirteet, kuten rivit, basso-osan mahdollisuudet ja rekisterien käyttö.

Työtavan kuvaus 1.

ADJEKTIIVI-SUBSTANTIIVI -IMPROVISAATIO

1. Sanaparin valinta

- Oppilas valitsee kaksi korttipinoa: toisessa on adjektiiveja ("limainen") ja toisessa substantiiveja ("haamu").
- Oppilas yhdistää pareja, esim "limainen haamu"

2. Opettaja esittää

- Oppilas pyytää opettajaa esittämään valitsemansa adjektiivi-substantiivi -parin.
- Soitetaan lyhyt improvisoitu pätkä, joka ilmentää ko. sanaa tai mielikuvaa (esim. hidasta, matalaa, väh pulputtavaa soittoa "limaiselle haamulle").

3. Analysointi ja keskustelu

- Mitä musiikillisia elementtejä opettaja käytti – esimerkiksi tempoa, rekistereitä, dynaamista vaihtelua ja sointiväriä.
- Voisiko oppilas keksiä toisenlaisen tavan esittää saman hahmon tai tunnelman?

4. Oppilaan toteutus

- Oppilas valitsee itselleen mieluisan sanaparin ja yrittää soittaa tunnelman vapaasti.
- Opettaja voi ohjata esimerkiksi kysymällä:
 - *"Mitä jos kokeilet soittaa ylöspäin liukuvaa glissandoa?"*
 - *"Miltä kuulostaisi, jos soitat nyt tosi hiljaa ja hitaasti?"*

5 Reflektointi

- Onnistuiko adjektiivi-substantiivi -pari välittämään soittamalla?
- Voidaan kokeilla viedä ideaa pidemmälle tekemällä kahden lauseen improvisaatio, jossa "limainen haamu" kohtaa "pirteän pupun".
- Miltä kuulostaa, kun nämä kaksi hahmoa esiintyvät peräkkäin tai vuorovaikutuksessa?

Työtavan kuvaus 2.

INTERVALLIJUMPPAA

Intervallikortit esiin

- Oppilaan ikä- ja taitotason mukaan valitaan tietyt intervallit (esim. pienet ja suuret terssit, puhtaat kvartit ja kvintit).
- Käydään läpi, miltä intervallit näyttävät korttien kuvissa ja soivat soittimella.

Harjoittelua soittimella

- Soitetaan intervaleja erilaisissa rekistereissä (korkea, matala), tarkasti kuunnellen.
- Pohditaan, millainen karakteri sopisi esim. kvartille: onko se ”ylpeä”, ”reipas”, ”vakaa” tms.?

Valitse ”päivän suosikki-intervalli”

- Oppilas äänestää mielestään kiinnostavimman intervallin.
- Lisätään mukaan adjektiivikortti (esim. ”pirteä kvartti”).

Pieni improvisaatio

- Oppilas improvisoi lyhyen pätkän, jossa ”pirteä kvartti” on keskiössä.
- Voi toistaa kvarttia, soittaa sen eri sävellajeissa, yhdistää siihen rytmejä tai käännöksiä.

Pohdinta

- Kokeilun jälkeen jutellaan: kuulostiko kvartti ”pirteältä”?
- Miten kvarttia tai muuta intervallia voisi hyödyntää vaikkapa tunnilla soivassa kappaleessa?

HAVAINTOJA tehtävästä

- Harmonikalla yksittäistä intervallia voi soittaa eri kielillä (riveillä), eri bassoryhmissä tai erilaisissa sointukombinaatioissa, mikä vahvistaa soittajan hahmotusta.
- ”Adjektiivi + intervalli” -yhdistelmää voi laajentaa pidemmiksi improvisaatioketjuiksi, joissa eri intervaleilla ja adjektiiveilla vuorotellaan.
- Matalan kynnyksen leikit auttavat soitto-tekniikoiden (esim. klusterit, glissandot) ja rytmiikan vapauttamiseen.
- Harjoitukset lisäävät rohkeutta kokeilla musiikillisia ideoita ja oppilaan it

Näillä menetelmillä luot soittohetkiin innostavaa ja hauskaa ilmapiiriä, jossa oppilaat pääsevät harjoittelemaan sekä soittimen teknistä hallintaa että luovaa ilmaisua mielikuvien ja improvisaation avulla!

Väärin soittaminen

RESEPTIN LAATIJA *Ulla Silvennoinen*

TAITOTASO *Vasta-alkaja*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ *Kaikenikäiset*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN
Yksi oppitunti

RYHMÄN KOKO
Iso ryhmä
Pieni ryhmä 2-8
Yksilöopetus

PEDAGOGINEN TAVOITE

- *Leikitään tutulla materiaalilla ja irrottaudutaan "oikein soittamisen" pakosta ja virheiden pelosta.*
- *Totutetaan korvaa dissonanssiin ja vapautetaan soittoa, auttaen jatkamaan virheistä huolimatta – joskus virheistä syntyy myös uutta.*
- *Rohkaistaan oppilasta käyttämään laajasti soittimensa mahdollisuuksia ja etsimään erilaisia sävyjä.*
- *Harjoitus tukee myös kappaleen rakenteen ja ilmaisun syvempää ymmärtämistä, kun pelkkä lihasmuisti ei riitä.*
- *Voidaan määritellä, säilytetäänkö kappaleen rytmi ja esitysmerkinnät ennallaan – tällöin harjoitellaan rytmin tarkkuutta ja ilmaisua vapaavalintaisilla äänillä.*
- *Vaihtoehtoisesti voidaan kokeilla ääritilanteita: soitetaan tarkoituksella "rumasti" tai "huonosti" tai säilytetään hyvä äänenlaatu muiden elementtien vaihdellessa.*

Työtavan kuvaus

- Valitaan yhdessä jokin kappale, jonka oppilas osaa jo hyvin (esim. tuleva esityskappale). Vastaavasti kappale voi olla jokin helppo kappale, jonka oppilas omaksuu nopeasti (esim. lastenlaulu).
- Soitetaan kappaletta ”väärin” tarkoituksella.
- Jokin tunnistettava elementti kannattaa pitää ennallaan, ja sovitaan mitä elementtejä pyritään soittamaan väärin.
- **Esim 1:** vaihdetaan sävelet, mutta pyritään pitämään kappaleen tunnelma, rytmi, dynamiikka ja muut esitysmerkinnät ennallaan.
- **Esim 2:** Vain rytmi soitetaan eri tavalla kuin on totuttu.
- Havainnoidaan, miltä soittaminen tuntuu ja onko helpompi tai vaikeampi keskittyä esim. ilmaisuun.
- Kun kappaletta on soitettu muutama kerta kunolla ”väärin”, voidaan palata alkuperäiseen kappaleeseen ja huomioida, muuttuiko soitto jollain tavalla paremmaksi tai huonommaksi.
- Nelikätisistä kappaleista voi tulla jännittävän kuuloisia, jos ainoastaan sävelet muuutetaan ja muut elementit pidetään ennallaan.
- Rytmikkäät kappaleet, joissa on paljon voimakkuusvaihteluita (esim. E. Griegin Vuorenkuninkaan luola, nelikätinen sovitus mm. Vivo 1-kirjassa) tuottavat melko mehukkaita versioita ”väärin” soittuna.

Harjoitusta voi varioida. Alla muutamia vaihtoehtoja.

1. Ryhmätunnilla oppilas nostaa lapun, jossa on tuttu lastenlaulu, ja soittaa sen ”väärin”: rytmi säilyy, mutta sävelet vaihtelevat. Muu ryhmä arvaa kappaleen.
2. Kappaletta muunnellaan rajatusti, esimerkiksi sävellajin, aloitussävelen, tahtilajin tai dynamiikan osalta. Lastenlauluista tehdään eri versioita, kuten duuri-, molli- tai valssimuotoja.
3. Tämä variaatio on suunnattu pianisteille metronomin kanssa.
 - *Metronomi nakuttaa esim. neljäsosia, joko iskuille tai takapotkuille.*
 - *Metronomi tekee harjoituksesta leikillisen pelin, jossa ei ehdi jäädä miettimään liikaa.*
 - *Vasen käsi soittaa metronomin tahdissa, oikea käsi improvisoi vapaasti koko koskettimiston alueella.*
 - *Oikean käden rytmikkaa voi halutessa harjoitella ja sopia etukäteen.*
 - *Tuotetaan rytmisesti ja dynaamisesti tarkkaa, mielenkiintoista kudelmaa ilman huolta oikeista sävelistä.*
 - *Harjoitusta voi tukea jokin valittu musiikin tyyliisuunta.*

HAVAINTOJA tehtävästä

Tämäntyyppinen harjoittelu saattaa aluksi lisätä sormitusvirheitä, kun totutellaan takaisin alkuperäiseen kappaleeseen. Pidemmällä tähtäimellä vaikutus on kuitenkin positiivinen.

Improvisaatio, muuntelu ja säveltäminen olemassa olevan kappaleen pohjalta

(Y. TIERSENIN L'AUTRE VALSE D'AMÉLIE -KAPPALEEN INSPIROIMANA)

RESEPTIN LAATIJA *Ulla Silvennoinen*

TAITOTASO *Edistyneet, Hieman edistyneet*

IKÄ- / KOHDERYHMÄ *N. 10-vuotiaasta ylöspäin*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN

*Yksi oppitunti
Kuukausi*

RYHMÄN KOKO

Yksilöopetus

PEDAGOGINEN TAVOITE

Oppilas oppii tutkimaan valmista teosta:

- kehittää sävellyksellisen ajattelun taitoja,*
- lisää ymmärrystä musiikillisista rakenteista (esim. sävelikkö, muoto, harmonia ja rytmi) ja*
- madaltaa kynnystä omaan musiikilliseen ilmaisuun..*

OPETTAJAN

**valmistautuminen
ja välineistö**

Oppilaan kanssa on ennakkoon harjoiteltu kappale, jonka hän osaa suhteellisen hyvin.

Työtavan kuvaus

Esimerkkinä Y. Tiersenin sävellys L'autre valse d'Amélie, jonka inspiroimana työstetään uusi, samankaltainen sävellys. Työskentely jaetaan kolmelle peräkkäiselle tunnille, joista jokaisella keskitytään yhteen osaan.

1.

- Kuunnellaan teos ja analysoidaan sen rakennetta. Lähtökohdaksi otetaan valssikomppi vasemmalle kädelle alkuperäisteoksen mukaisesti.
- Teos jaetaan kolmeen osaan (A, B ja C), joista A-osa on liikkuva ja melodinen, B-osa rakentuu pitkiin oktaaviääniin ja C-osa 1/8-osanuottikuvioihin.
- Sävellajiksi valitaan d-doorinen, jolloin voidaan soittaa valkoisilla koskettimilla.
- Improvisoidaan Dm-Am-G-sointukierron päälle.
- Dm- ja Am-sointujen aikana soitetaan säveliä d-a-väliltä ja G-soinnun aikana valitaan säveliä d-doorisesta asteikosta.
- Melodian rytmi otetaan Améliesta, mutta sävelet valitaan vapaasti.
- Improvisaatiosta muodostetaan melodinen A-osa, joka nauhoitetaan ja opetellaan ulkoa.

2.

- Sävelletään B-osa, jossa käytetään pitkiä oktaaviääniä. Sointuja ja rytmiä etsitään alkuperäisen teoksen ideoiden pohjalta.

3. tunti

- Toteutetaan C-osa, jossa hyödynnetään 1/8-rytmiikkaa. Säveliksi valitaan f ja g. Improvisoidaan näillä sävelillä ja vakiinnutetaan oma sävelkulkku. Teokseen lisätään myös pariääniä.
- Lopuksi pohditaan kappaleen lopetusta. Harjoitellaan säestys- ja melodiakäden yhdistämistä, ja kappale soitetaan molemmilla käsillä.
- Lopputulos nauhoitetaan ja kirjoitetaan nuoteiksi.

Prosessia voidaan jatkaa valmistamalla teos esityskuntoon ja lisäämällä esityserkintöjä.

Harjoitus voidaan toteuttaa myös toisinpäin: uuteen kappaleeseen tutustutaan ensin improvisoimalla sen rytmi-, sävelikkö- ja tunnelmaelementtien pohjalta. Sopivia kappaleita löytyy esimerkiksi Vivo-kirjasarjasta. Lähestymistapa sopii erityisesti alkeisopetukseen.

HAVAINTOJA tehtävästä

- Kappaleen tulee olla oppilaan taitotasolle sopiva ja sisältää elementtejä, jotka tukevat ja innostavat omaa luomisprosessia.
- Ilmaisua tuetaan niin, ettei opettajan ideat ohjaa liikaa lopputulosta. Tavoitteena on, että sävellys säilyy oppilaan omana.
- Kuuntelulle ja tutkiskelulle tulee varata riittävästi aikaa.

Asteikkoimpro

HELPPOJA ASTEIKKOPOHJAISIA IMPROVISAATIOHARJOITUKSIA ALKEISPIANISTEILLE

RESEPTIN LAATIJA *Ulla Silvennoinen*

TAITOTASO *Vasta-alkaja*

IKÄ / KOHDERYHMÄ *Kaikenikäiset*

TARVITTAVA AIKA VÄHINTÄÄN
Yksi oppitunti

RYHMÄN KOKO
Pieni ryhmä 2-8, Yksilöopetus

PEDAGOGINEN TAVOITE

*Tavoitteena on kehittää valmiuksia asteikkopohjaiseen improvisointiin.
Harjoitusten avulla opiskelija oppii:*

- hahmottamaan asteikon säveliä ja niiden suhdetta sointuihin (I ja V),*
- kuulemaan ja erottamaan toonikan ja dominantin funktionaaliset roolit improvisaatiossa*
- käyttämään kromaattista asteikkoa improvisoinnin materiaalina*
- tutustumaan improvisaatioon mustilla koskettimilla*
- kehittämään korvakuulon ja motorisen ilmaisun yhteistoimintaa vuorottelevien käsien avulla.*

OPETTAJAN valmistautuminen ja välineistö

- Oppilaan kanssa on etukäteen harjoiteltu jokin asteikko.

Työtavan kuvaus

- Opettaja ja oppilas valitsevat yhdessä harjoituksen kompin, esim. tasa- tai kolmijakoinen, hump-pa, valssi, tango, bossa nova, balladi.
- Oppilas improvisoi kompin päälle sovitun asteikon sävelillä.

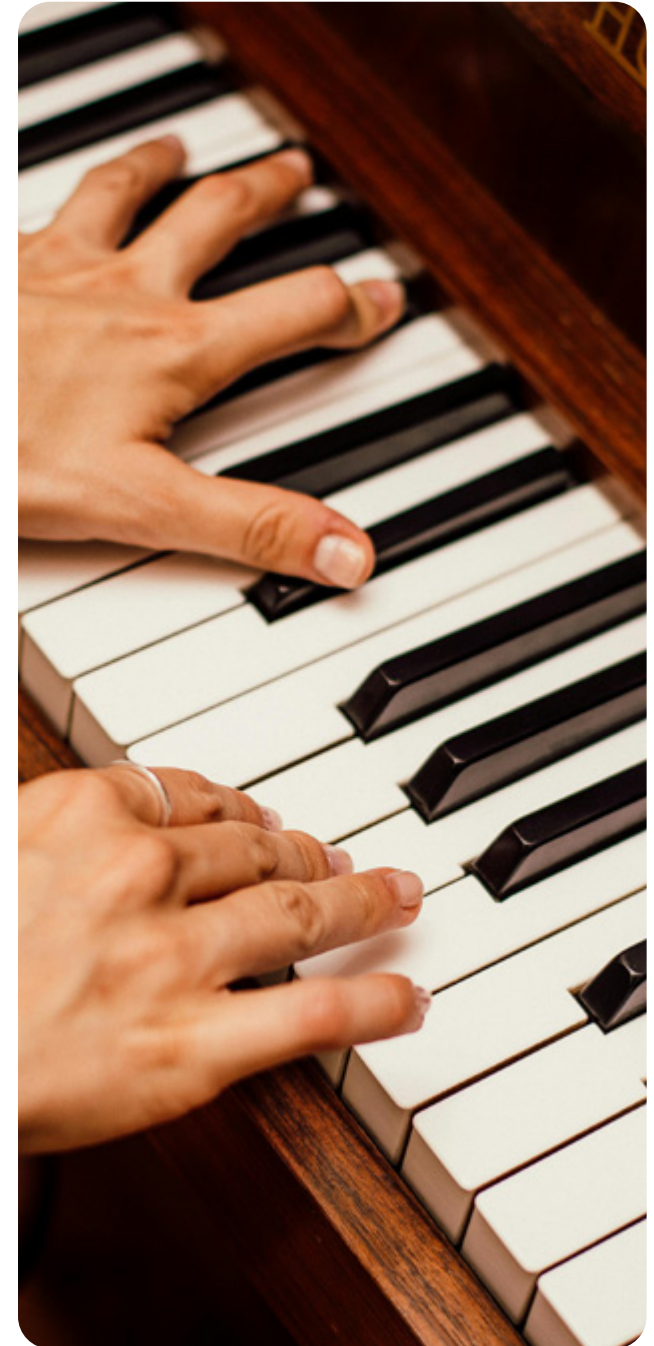
1) Duuri-impro

- Harjoitus sopii minkä tahansa asteikon harjoitte-luun, mutta toimii erityisen hyvin alkeissoittajilla duurisävellajeissa, joissa mustat koskettimet jä-sentävät sävelikköä visuaalisesti selkeiksi 3 + 4 -rakenteiksi (esim. B-duuri, D-duuri).
- Asteikko jaetaan kahdelle kädelle:
 - *vasen käsi soittaa kolmea alinta säveltä (esim. B-duurissa b, c, d)*
 - *oikea käsi soittaa neljää ylintä säveltä (esim. es, f, g, a).*
- Opettaja tai toinen oppilas soittaa I asteen soin-tua, jolloin oppilas käyttää vasenta kättä = 3 alinta säveltä.
- Kun sointu vaihtuu V asteeseen, oppilas soittaa oikealla kädellä = 4 ylintä säveltä.
- Opettaja voi noudattaa säännönmukaista sointu-kierron rakennetta tai tehdä yllättäviä sointuvaih-doksia.

- ”Sävellykselle” voidaan sopia muoto: ensin soi-tetaan sointuvaihtojen mukaan klusterina, sitten siirrytään melodisempaan osioon. Tähän voidaan ennalta sopia rytmi.
- Opettaja voi ohjata soittoa pyytämällä soittamaan eri rytmein, paljon tai vähän, käyttämään kysy-mys-vastaus-rakennetta ja muistuttaa taukojen merkityksestä.
- Lopuksi voidaan palata klustereihin ja pyritään improvisoimaan yhteinen lopetus.

2) Kromaattinen impro

- Opettaja (tai toinen oppilas) voi soittaa improvi-saation komppina esimerkiksi sointuja E-C-As-E ja A-F-C-A.
- Oppilas improvisoi kromaattisen asteikon sävelillä kompin päälle.
- Opettaja voi ohjeistaa oppilasta kuten edellisessä harjoituksessa tai pyytää soittamaan esimerkiksi ¼- ja 1/8-nuotteja ylös- ja alaspäin koskettimistoa, legatossa tai staccatossa.
- Harjoituksesta löytyy hyvä versio myös Vivo Pia-no 2 -kirjasta.

3) Pentatoninen impro

- Valitaan, soitetaanko duuri- vai mollipentatonisella asteikolla.
- Opettaja (tai toinen oppilas) valitsee siihen sopivat säestyssoinnut.
- Oppilas improvisoi pianon mustilla koskettimilla.
- Tarvittaessa aloitetaan kaikusoitolla ja siirrytään kysymys-vastaus-improvisaatioon.
- Voidaan käyttää myös valmista rytmiä improvisoinnin tukena.

- Näiden esiharjoitusten jälkeen oppilas pystyy yleensä jo itsenäisesti improvisoimaan säestyksen päälle mustilla koskettimilla.

4) Es-molli blues

- Opettaja säestää haluamallaan kompilla blueskiertoa soinnuilla Ebm7, Abm7 ja Bbm7.
- Oppilas improvisoi mustilla koskettimilla es-mollipentatonisella asteikolla. Halutessaan oppilas voi käyttää myös A-säveltä, jolloin asteikko laajenee es-mollibluesasteikoksi.

- Opettaja voi ohjeistaa rytmiä tarkemmin; alkuun pääsee soittamalla yhtä rytmikuviota yhdellä tai kahdella sävelellä koko kierron ajan (esim. dat dat duu-ba dat).
- Tämän jälkeen oppilas voi soittaa vain joka toisen tahdin aikana (1., 3., 5. jne.), jolloin joka toinen tahdi jää tauoksi. Näin blueskaavan rakenne tulee tutuksi. Säveliä lisätään vähitellen.
- Harjoitukseen löytyy hyviä ohjeita ja esimerkiksiäestys Suvi Ranttilan kirjasta Luovasti Pianolla.

*Käytännön
esimerkkejä ja
kokemuksia*

- SANOINA, KUVINA JA ÄÄNENÄ

MATKA ARKUDESTA ILOON

*- kokemuksia improvisoinnin
ryhmäopetuksesta*

Laura Isola

Ryhmä: Kolme teini-ikäistä viulistia, joilla ei ole aiempaa kokemusta improvisoinnista. Alussa mukana epävarmuus, jopa pelko.

Ensiaskeleet: Aloitimme pienin askelin, tutkien ääntä ja rooleja turvallisissa rajoissa. Oppilaat soittivat aluksi pianoa ja kellopeiliä – oma soitin sai odottaa.

Käännekohta: Kun viulut viimein kaivettiin esiin, jotain muuttui. Ilmeisiin syttyi varovainen ilo, uskallus kasvoi, ja musiikki alkoi virrata vapaammin. He kuuntelivat, vastasivat, uskalsivat soittaa toistensa päälle – syntyi harmoniaa, jopa kauneutta.

Opetuksen ydin: Yksinkertaisilla kehyksillä loimme tilaa onnistumiselle. Välyimme väärin sävelten pelolta – ja tilalle tuli oivallus: minä osaan.

Kohti vapautta: Seuraavaksi irrotamme kehyksiä. Haaveena on vapaa improvisaatio ja yhteinen kappale, jonka päälle soitetaan omannäköistä musiikkia.

Opettajana: Tämä on ollut myös minun oma matkani – epävarmuudesta varmuuteen. Oppilaiden rohkaistuminen on rohkaissut minuakin. Yhdessä opimme, että improvisointi ei ole vain tekniikkaa – se on kohtaamista, luottamusta ja iloa.

IMPROVISOINTI OSAKSI OPETUSTA PIANO- JA SÄESTYSTUNNEILLA

TEHTÄVÄN LAATIJA *Outi Jussila*

Pentatoninen asteikko

- Harjoitellaan pentatoninen asteikko jokaisen sävellajin yhteydessä.
- Opetellaan sävellajin kadenssi- ja murtokolmisoinnut.
- Soitetaan komppisointuja ja samaan aikaan soolo pentatonisella asteikolla.
- Tarvittaessa sävelet merkitään näkyviin tussilla, sinitarralla yms.
- Soitetaan asteikkoa ylös ja alas, rytmitellään titi- ja taa-malleilla ja harjoitellaan sävelten kuuntelua suhteessa säestykseen.
- Rakennetaan turvallinen ilmapiiri - ei voi tehdä virheitä, on vain erilaisia ääniä.
- Säännölliset improtuokiot luovat luontevan suhteen improvisointiin.

Improvisointi osaksi säestystunteja

- Soitetaan tuttuun kappaleeseen soolo sopivalla pentatonisella asteikolla.
- Asteikkoon tutustutaan ensisijaisesti soittamalla korvakuulolta ja vasta sen jälkeen nuottikuvan avulla.
- Luotetaan kokeiluun ja oppimiseen tekemisen kautta.
- Improvisointi koetaan helposti toteutettavaksi ja yhteissoittoa kehittäväksi.

Improvisaatiosta apua keskittymisvaikeuksiin

- Keskittymisen ja motivaation haasteissa voidaan hyödyntää improvisointia.
- Esimerkiksi kappaleen bassokuviioon yhdistetään improvisoituja intervaleja.

- Oppilas aktivoituu, keskittyy ja oppii huomaamattaan.
- Improvisointi on kanava tunteiden ilmaisulle ja purkamiselle.
- Jaetaan vapaita, sanattomia soittohetkiä, jotka luovat vahvempaa yhteyttä ja luottamusta opettajan ja oppilaan välille.

Uuteen kappaleeseen tutustuminen improvisoiden

- Tutustutaan improvisoiden uuden kappaleen rytmiin, sävellajiin ja tunnelmaan ennen nuottiin tutustumista.
- Soitetaan vapaasti sävellajin mukaisilla sävelillä taustan päälle.
- Kannustetaan oppilasta reagoimalla hänen soittoonsa, mukana improvisoiden.

Säveltäminen improvisoinnin avulla

- Muutamien peräkkäisten oppituntien lopussa tai alussa varataan aikaa 10–15 minuuttia sävellyksprojektille.
- Aloitetaan vapaalla improvisoinnilla.
- Voidaan improvisoida “tyhjästä” tai etsiä inspiraatiota toisesta sävellyksestä, kuvasta, tunnelmasta, asteikosta, soinnusta tms.
- Improvisaatio tallennetaan ja sen pohjalta poimitaan aineksia sävellykseen.
- Materiaalia työstetään oppitunnilla.
- Hyväksi koetut ainekset kirjoitetaan nuoteiksi ja tehdään uusi tallenne.
- Oppilasta rohkaistaan jatkamaan ideointia kotona tallenteiden avulla.
- Valmis sävellys kirjoitetaan nuoteiksi ja tehdään lopullinen tallenne.

Mitä improvisointi mahdollistaa?

- Improvisointi tuo oppitunteihin lisää luovuutta ja joustavuutta, ja se voi vahvistaa itsevarmuutta.
- Improvisointi kehittää ja innostaa sekä oppilasta että opettajaa.
- Opettajan oma muusikkous otetaan paremmin käyttöön.
- Oppilas suhtautuu opetustilanteeseen avoimemmin.
- Improvisoinnin roolia voidaan säätää oppilaan viireystilan ja luovuuden mukaan.
- Kun mikään muu ei tunnu innostuvan ja keskittyminen on haasteellista, improvisointi imaisee mukaansa.
- Oppilaiden erilaisuus haastaa ja rikastuttaa opetustyötä.

Katso ja kuuntele tästä Youtube- linkistä:

Valssi (Jussila)

nokkahuiluiupro

(Jussila)

OPETTAJA SOITTAJANA JA LEIKKIJÄNÄ

TEHTÄVÄN LAATIJA *Maria Kuortti-Katris*

- Olen lähtenyt tekemään lyhyitä omia luonnosmaisia improvisaatioita, joissa olen halunnut etsiä eri säveltäjien tyyleistä ja sävellyksistä konkreettisia tuntomerkkejä.
- Etsin sopivan teeman, josta tein variaatioita eri tyyleillä.
- Olen kirjoittanut kunkin videon kohdalle muuttaman ajatuksen, jonka antaisin oppilaalle, jos hän haluaisi leikkiä tunnettua säveltäjää tai tiettyä aikakautta.

Iltalaulu (Michael Aaron: Pianokoulu 1)

- Valitsin tutun ja yksinkertaisen kappaleen, sellaisen, jossa on selkeä melodia ja helppo soinnutus.
- Soitin sitä muutaman kerran läpi ja vain kuuntelin kappaletta ja ajatuksia, joita se minussa herätti.
- **Variaatio 1: Clementi ja Mozart**
- Tein keinuvan keveän kolmisointusäestyksen, korukuvioita ja satunnaisen asteikkokulun kulkemaan ylös ja alas.
- Kevensin melodian rytmiä pienemmiksi nuottiarvoiksi.

- Etsin tapoja tehdä soitosta ilmavan käyttäen dynamiikkaa, erilaisia kaarituksia ja staccatoja.

Variaatio 2: Kuutamolla

- Otin Beethovenin tutun kappaleen avuksi. Muutin melodian ja bassopuolen kulkemaan oktaaveissa Kuutamოსonaatin rytmissä.
- Sävellajiksi valitsin c-mollin, koska se toi itselleni mieleen kyseisen säveltäjän hieman synkistelevän ja dramaattisen luonteen.
- Murretut kolmisoinnut ja pedaalinkäyttö olivat myöskin omiaan viemään tunnelmaa kuutamolle.

Variaatio 3: Meren rannalla kohtaan..

- Tässä yhdistin Kasken sävellyksen teemaan. Poimin Kaskelta sävellajin ja vasemman käden aaltoilevan murtosointukuvion.
- Poimin melodiaan rytmisesti samankaltaista staattisuutta sekä pieniä nopeita kuvioita.
- Pyrin soitossa pitämään oikean käden leijailevana ja eteerisenä.

Variaatio 4: Chopin-muistelo

- Poimin Chopinin F-duuri etydistä kuvion, jonka sijoitin oikealle kädelle.
- Vasemmalle kädelle sijoitin alkuperäisen Aaronin kappaleen melodian, jonka rytmiä muokkasin muistuttamaan Chopinin etydin rytmiä.
- Pyrin kuljettamaan oikean käden kuviota klavatuurilla ylös ja alas ja antamaan näin teknisesti virtuoosisen mielikuvan.

Variaatio 5: Rachmaninov kylässä

- Tässä lisäsin laaja-alaisempaa soittimen käyttöä.
- Pyrin saamaan melankoliset soinnut kuulostamaan suurilta, käytin kromatiikkaa sekä vahvaa dynamiikkaa ja paljon pedaalia.
- Loppuun tein (mielestäni) Rachmaninoville tyypillisen, ikään kuin lankakeränä purkautuvan nopean kuvioinnin, joka katoaa kauas arvaamattomuuteen.

Variaatio 6: Bachin kanssa soutelemassa

- Yhdistin Bachin C-duuri preludin ja Aaronin kappaleen.
- Piilotin melodian preludin oikean käden diskanttiääniin.
- Näin sain pidettyä Bachin preludin rytmisen kuvion tunnistettavasti samanlaisena kuin alkuperäisessä.

Kuuntele tästä linkistä
Youtube video
Iltalaulu

IMPROA HUILUTUNNILLA

TEHTÄVÄN LAATIJA *Marttiina Niemi*

Taustaa

- Aloitan oppilaani kanssa tutkimaan improvisaatiota. Hän on ollut oppilaanani reilun vuoden.
- Hän ei ole improvisoinut, vaikkakin soittaa paljon ulkoa eikä ole kovin riippuvainen nuoteista.
- Pidän hänelle neljän soittotunnin yhteydessä 15 min kestävän improhetken.
- Tavoitteena tehdä yhdessä impro, jonka nauhoitamme viimeisellä tunnilla.

Ensimmäinen improhetki

- Ensimmäisellä kerralla tutustuimme erilaisiin musiikin elementteihin ja kokeilimme niitä yhdessä. Kävimme läpi muutamia esimerkkejä improvisaatiosta ja sitä, kuinka monin eri tavoin tiettyä elementtiä voi tulkita.
- Oppilaani innostui ajatuksesta soittaa “ihan mitä tahansa” ja muistutin häntä siitä, ettei tässä voi soittaa väärin.
- Kuuntelimme erilaisia äänitiedostoja Improa ilolla -koulutuksen materiaalista ja oppilas sai valita yhden niistä. Äänitiedoston soidessa taustalla kokeilimme muutamaa elementtiä.

Improhetket 2-4

- Toisella oppitunnilla oppilas valitsi C-duuriasteikon sävelet c, e, f ja g sekä melodia-rytmi-elementit.
- Kuten ensimmäiselläkin kerralla, oppilas lähti todella vapaasti ja innokkaasti kokeilemaan improvisaatiota.
- Soitimme aluksi melodioita valituilla sävelillä ja etenimme siitä vähitellen, lisäten rytmisiä elementtejä.
- Nauhoitimme improvisaatiota kun äänite soi taustalla.

Havaintoja tehtävästä

- Itse asiassa en tiedä, pysyimmekö kumpikaan valituissa elementeissämme, mutta onko sillä oikeastaan väliä? Huomasin, että oppilaani lähti joka kerta improvisoimaan vapaammin ja ennakkoluulottomammin. Kun hän kuunteli tallennuksiamme viimeisellä improvartilla, hän ei kertaaakaan sanonut “kääk”, “apua kauheeta” tai “en mä osaa”. Näitä kommentteja kuulin vain ensimmäisellä kerralla.

- Valitsemani harjoitukset antoivat sopivasti sekä raameja että vapautta, ja ne antoivat minulle, opettajana ja improvisaation oppijana, tukea ja uskallusta lähteä kokeilemaan improvisaatiota.
- Pysin jatkossa sisällyttämään improvisaatiota jokapäiväiseen opetukseeni. Löydän itseni ajattelemasta improa musiikillisten elementtien kautta. Se tuntuu minusta selkeimmältä ja helpoimmalta toteuttaa.

Kuuntele tästä linkistä

Youtube video

oppilas kokeili improvisaatiota vapaasti ja innokkaasti.

Impro 2.

JÄÄLOHIKÄÄRME

Sanna Pasanen

Improvisaatio- ja sävellysprojekti Järvenpään lukion musikaaliprojektin "Aina vähän valoa" Jäälohikäärme-kohtaukseen keväällä 2024

Taustaa

Aina vähän valoa on Järvenpään lukion kevään 2024 draaman, musiikin ja tanssin yhteinen produktio. Esitys kertoo siitä, mitä on jäädä ulkopuolelle, tulla kiusatuksi ja sitä myötä kadota hetkeksi myös itseltään.

Teos käsittelee sitä, minkälaista on kokeilla erilaisia rooleja, kun rakentaa matkaa itsen ja siihen, mitä todella on. Miten rumasta ankanpoikasesta voikaan kasvaa joutsen? Ehkä sitä kautta, että ymmärtää normaaliuden olevan harha. Ymmärtää, että jokaisessa ihmisessä on aina vähän valoa. Ja että ihminen voi muuttua.

Käsikirjoitus ja ohjaus: Salla-Maria Santos

Musiikin ohjaus: Sanna Pasanen ja Marita Tapper

Työtavan kuvaus

- Ideana oli johdatella ryhmä kohtauksen maailmaan ja laulun sävellysprosessiin improvisoinnin kautta
- Yhden tehtävän taustaksi loin kuvapankin, jossa kuvia jäädästä ja kylmästä (linkki kuvapankkiin)
- Opiskelijat jaettiin kahteen ryhmään, ja ryhmät valitsivat kumpikin kuvapankista kuvan, jonka pohjalta tekivät improvisaatiot valitsemillaan soittimilla.

"Muutos on mahdollinen, koska lopulta meissä kaikissa on jotain pimeyttä ja on aina myös jotain valoa.

Ja oikeastaan kyse on siitä, minkä puolelle asetumme ja teemmekö siitä valosta omamme."

**Kuuntele tästä linkistä
Youtube video**

Jäälohikäärme

SEIKKAILUJEN SAARI

Kirsimari Pohjanheimo

- Oppimisprojekti Seikkailujen saari toteutettiin koulussa kahden kuukauden mittaisena oppimisprojektina, johon osallistui seitsemän oppilasta.
- Työskentelyssä yhdistyivät äidinkielen, kuvataiteen, musiikin, ympäristö- ja luonnontiedon sekä historian oppimissisällöt.
- Seikkailuteemainen kokonaisuus tarjosi oppilaille mahdollisuuden oppia kokemuksellisesti, toiminnallisesti ja yhteisöllisesti.

Kuuntele tästä linkistä

Youtube video

Seikkailujen saari

Loppusanat

Improvisaation äärellä pysähtyminen on pysähtymistä paitsi äänen ja musiikin, myös inhimillisyyden sekä kohtaamisen äärelle. Tämä reseptikirja on syntynyt halusta jakaa kokemuksia, oivalluksia ja työkaluja, jotka ovat muotoutuneet arjen opetustyössä, yhdessä oppien ja kokeillen.

Toivomme, että reseptit tarjoavat sinulle inspiraatiota, leikkisyyttä ja uskallusta improvisaation käyttöön. Toivomme myös sinulle rohkeutta heittäytymiseen ja uuden luomiseen sekä ennen kaikkea muistutuksen siitä, että luova työ ei vaadi täydellisyyttä. Musiikillinen improvisaatio ei ole pelkästään soiton opettamista. Se on yhteisen tilan rakentamista, jossa jokainen saa tulla kuulluksi omalla äänellään. Näillä sanoilla haluamme kannustaa sinua jatkamaan tutkimusmatkaa, jossa virheet muuttuvat mahdollisuuksiksi ja luottamus omaan ilmaisuun kasvaa hetki hetkeltä.

Opetushallituksen rahoittama ja Metropolia Ammattikorkeakoulun järjestämä Improa ilolla- koulutus toi osallistujille merkittäviä oivalluksia ja

uutta virtaa opetustyöhön. Monet koulutukseen osallistuvista kuvasivat ajattelunsa ja toimintansa muuttuneen. Suhde improvisaatioon syventyi ja pedagoginen osaaminen kasvoi. Opettajaidentiteetti vahvistui, luottamus omaan ammattitaitoon kasvoi. Arkeen sekä tulevaisuuden suunnitelmiin löytyi innostavia työkaluja. Suhde oppilaisiin syventyi ja vuorovaikutus kehittyi myönteisesti koulutuksen myötä. Osallistujat kokivat saaneensa uudenlaista rentoutta, iloa ja luovuutta opetukseen sekä välineitä erilaisten oppijoiden motivointiin.

”Ennen kaikkea kurssi antoi paljon ajateltavaa ja uusia näkökulmia improvisaatioon. Tuntuu myös, että jokin lukko minussa aukesi – sellainen, joka oli aiemmin estänyt sävelten virtaamista vapaasti.” -Improa ilolla -koulutuksen opiskelija

Tämän reseptikirjan myötä toivomme sinulle rohkeutta valita sopivat reseptit käyttöösi, mausta mielesi mukaan ja tarjoile yhteisen luomisen iloa!

Improa ilolla

*IMPRORESEPTJÄ
OPETUKSEEN*